

УМОВЫ ПАПІСКІ:

Па 1 м-ц—80 к.; на 3 м-цы—2
на 6 м-цаў—5 р.; на 1 год—9
Замовы заручы: месцовага—10
варадлага—20 кп.

Папіска і абвесткі прымаюцца: У Гас. Канторы клас. выданняў
63, троні паверх, ад 9 гадз. раніш да 8-х гадз. дз. У аэравых гарадах—у
Бел. Дарж. Выдавецтва і на усіх аддз. тэл. канторах.

РЕДАКЦЫЯ—Г. МЕНСК, САВЕЦКАЯ, 63.

Университетская Набережная 7/9
Фундамент, Библиотеке Лен. Гос.
Университета
Февр-дек.

/Зв. 1./

Орган Цэнтрапъ. Камітэту камуністычнае партыі (бальшавікоў) Беларусі і Мен. ЯК КП(б)Б

РЕДАКЦЫЯ І ГАЛОЎН. НАУТОРА.
1) Рэдактар прымае ад 11—1 гадз. дз.
тэлефон № 10-74. 2) Сэкрэтар рэдакцыі—
ад 12 да 2-оо гадзін дз. тэл. № 6-13.
3) Начні рэдактар (друкарня) ад 9 гадз.
веч. тэл. № 6-43.
Кіраўн. Гал. Кантораў
Кантора абвестак папіскі тэл. № 741.

НЯДЗЕЛЯ, 25 САКАВІКА
1928 г.

№ 72 (2379)

Кожт асобітта пухлаў ўсёга 5 кп.

Год выданьня дванаццаты.

ПЕРША ЧАРГОВА ЗАДАЧА ПРАФСАЮАЗУ БССР

Анублікаваная гэтымі днямі рэдакцыя бюро ЦК КП(б)Б аб беларусізацыі культурнага нашых прафсаюзаў зьяўляецца дакумантам вялікай палітычнай важнасці.

Гэты дакумант сьведчыць аб тым, што КП(б)Б у ажыццяўленьні праўдзільнай ланінскай лініі ў нацыянальна-культурнай справе зрабіла яшчэ адзін і буйны крок наперад.

Калі раней лаволі такі слабым месцам ва ўсёй нашай нацыянальнай рабоце былі іменна прафсаюзы, то ва апошні час тут мы канстатуем зрух, пэўны пералом у бок усведамленьня прафсаюзамі лініі партыі ў нацыянальнай справе. Узяты ў гэтых адносінах прафсаюзы Беларусі кірунак бюро ЦК прызнае правільным, які забяспечвае далейшае разьвіццё беларусізацыі рабочае клясы.

На будзем гаварыць, наколькі актуальны, наколькі сваячасовы гэты зрух іменна цяпер, у момант выключнае ўвагі партыі да пытаньняў сьліанства. Гэта ясна само сабой.

Тось чаму бюро ЦК, у паказанай рэвалюцыі, блз лінііх слоў аб ачочэньні беларусізацыі і іш., сканцэнтруае увагу і партыі, і прафсаюзаў на цэлым радзе далейшых практычных задач па беларусізацыі рабочае клясы нашай рэспублікі.

Бюро ЦК ставіць перад прафсаюзамі беларусізацыю, як першачарговую задачу. Іменна да такога паставоўкі пытаньня мы падыйшлі ўсёгты цяпер.

Праведзячы беларусізацыю рабочае клясы на аснове добраахвотнасьці, узмацняючы растлумачальную штодзённую работу сярод рабочых мас, прафсаюзы павінны дабіцца ў першую чаргу паскарэньня тэмпу вывучэньня беларускае мовы прафактывам. Гэта—важнейшая задача для справы беларусізацыі рабочае клясы. Аднак, гэта вывучэньне і усведамленьне беларускае мовы не павінна быць, так сказаць, фармальным: треба дабівацца, каб беларуская мова ўваходзіла па ўжытае прафактыву, у яго быт, а ня толькі ўжывалася ў слогах і іш., што, на жаль,

гандлёвых служачых, медсавпрацы і іш.). Тут з боку гэтых савоаў патрэбны больш рашучы меры-прыемствы па пераводзе культурна-масавай работы на беларускую мову, чым гэта было дагэтуль.

Бюро ЦК адначыла таксама слабую работу па беларусізацыі раду прафсаюзаў (чыгуначнікі, хемікі, металісты, будаўнікі). Гэтым прафсаюзам належыць узяць рашучы курс на ўкараненьне беларускае мовы ў рабочыя масы. Само сабою, працягваючы поўнасьцю забяспечваць абслугоўваньне рабочых і ішых нацыянальнасьцяў на іх родных мовах.

Вялікае значэньне ў справе беларусізацыі мае зрух да гэтых часоў прафсаюзнай бібліятэкі слаба напавулялася беларускай кніжкай, хоць чытаць яе, параўнальна з кніжкай у ішых мовах, і блызняна ўзрастае. Бюро ЦК прапанавала ўзмацніць папавуленьне прафсаюзнай бібліятэкі беларускай літаратурай, не забываючы адначасова задавальняць запатрабаваньні чытачоў на літаратуру і ў ішых мовах.

Ліквідацыя няпісьменнасьці. Тут у нас, треба прызнацца, бывалі казусы, калі сярод беларусаў ліквідавалі няпісьменнасьць ва... расійскай мове. Наркамасьветы і фракцыі ЦСПСБ даручана абавязкова забяспечыць, каб ліквідацыя няпісьменнасьці сярод беларускага насельніцтва вялася выключна на беларускай мове, а ў школах, якіх працуюць на ішых мовах,—было-б забяспечана абавязковае выкладаньне беларускае мовы.

Пэралічаныя меры-прыемствы забяспечыць нам вырашэньне задачы аб беларусізацыі рабочае клясы нашай рэспублікі, гэтым самым у змычку гораду з вёскай уойдзе яшчэ адно моцнае зьявінне. Партыйным арганізацыям на месцах треба аддаць сур'езную увагу справе правядзеньня рэвалюцыі бюро ЦК КП(б)Б у жыцьце.

Партыйныя арганізацыі павінны ўзмоцніць сваё кіраўніцтва фракцыямі прафсаюзаў у справе беларусізацыі. Гэта ня тым больш павінна быць і тым хутчэй змогуць зьявіцца, калі самі партыйцы ў

Адказная прамова тав. Літвінава

„Савецкі ўрад ніколі ня ўтойвае сваіх адмоўных адносін да Лігі Нацый“ Савецкі праект дае поўную магчымасьць разброеньня на справе

На сэсіі камісіі па разброеньні

ЖЭНЭВА, 23. У адказнай прамове на пасяджэньні падрыхтоўчай камісіі да канфэрэнцыі па разброеньні 22 сакавіка т. Літвінаў з задавальненьнем адначыў, што ва яго заклікі выказацца аб савецкіх прапановах адгукнулася 19 прысутных у камісіі дэлегатаў.

— Я асабліва ўдзячэн прадстаўніку Вялікабрытаніі,— сказаў т. Літвінаў,— які надаў вялікі размах дыскусіі і разгарнуў рад важных пытаньняў, зьвязаных з нашымі прапановамі. Лэрд Кашэндэн не абмежаваўся разглядам праекту канвэнцыі, а пашоў далей, каб выявіць, якія схаваныя матывы штурхвалі савецкі ўрад зьявіцца ў камісію і ўнесці радыкальную прапанову аб разброеньні. Я па стану дапытваць прадстаўніка Вялікабрытаніі аб шчырасьці яго ўраду, аб тым, ці паслаў брытанскі ўрад сюды дэлегатыю дзеля меркаваньняў міру, або па ішых матывах, аб тым, што ён зробіў да гэтага часу для справы разброеньня. Такія пытаньні з майго боку заковны на паставе роўнапраўя прысутных тут дэлегатаў і на паставе ўзаемнасьці. Але замест гэтых пусьтых пытаньняў, я лічу лепш задаволіць цікавасьць лэрда Кашэндэна і адказаць на яго пытаньні.

— Савецкі ўрад цікавіўся,— гаворыць далей т. Літвінаў,— працямаю забесьпячэньня міру, выгнаўна з міжнароднага ўжытку войнам—біча чалавечтва—у першага-ж дня свайго існаваньня. Савецкі ўрад першы з усіх урадаў сьмелі ўдзел свайго народу ў сусьветнай вайне і зьявіўся да ішых вавушых дзяржаў з заклікам вавушэцца яго прыкладу.

Падаўшы далей рад фактаў з міжнародных адносін, якіх сьведчаць аб міралюбстве савецкага ўраду, Літвінаў сказаў:

— Я асабліва ўдзячэн прадстаўніку Вялікабрытаніі, разглядаючы ваш праект аб канвэнцыі, з вялікім зьбурэньнем завачыў на адсутнасьць у гэтым праекце якога-бы тэні было ўспаміну аб Лізе і аб рэстаўрацыі канвэнцыі ў Лізе. Але гэта неўпамінаньне будзе зусім неразумным, калі прыпомніць, што праект выходзіць ад ураду, які фармальна не прызнае Лігі Нацый. З другога боку веара умелымі будзь папрокі лэрда Кашэндэна, калі я напомяну, што цэлы рад міжнародных актаў, у якіх бралі ўдзел члены Лігі, у тым ліку Вялікабрытанія, таксама абмяваюць Лігу Нацый.

Падаўшы рад такіх актаў, Літвінаў сказаў: „Прыватнасьці, у канвэнцыі па пытаньні аб гавалі зброй, ініцыятыва якой была Ліга, па нагарабаванні Злучаных Штатаў было выпущана ўсёкае зазначэньне на Лігу, бо ўрад Злучаных Штатаў прыгравіў у працэдуры выпадку адмоваю ад ратыфікацыі. Можна таксама адзначыць пратэст Чэмпбарна супроць рэістрацыі Лігай адва-іраньдзкага дагавору, ня гледзячы на тое, што абедзьве дзяржавы зьяўляюцца членамі Лігі.“

Калі савецкі ўрад не ўспамінае аб Лізе і калі гэта зьяўляецца, са думцы дэлегата вялікабрытанскага ўраду, зьявіцца Лігі і непаважаньнем яе, дык у якой-жа меры гэты папрок павінен быць някіратамы лэрда Кашэндэна да яго ўзаемнага ўраду, які браў удзел у паддзёных мовоў акт, і гавараўшых Лігу. У сваім стараньні адшукань у савецкага ўраду такіх асаблівасьці, якія-б дыскваліфікавалі яго для ўдзелу ў работах па разброеньні, прадстаўнік вялікабрытанскага ўраду ставіць перад савецкай дэлегатам пытаньне, як савецкі ўрад адносіцца да транзакцыяў зьброў, якія асуджае яе, ці

зьяўляецца членам Лігі і ня думае быць ім.

Пытаньні сацыяльнага ўдзіаміраньня ўрадамі прадстаўнікі якіх зьваходзяцца тут, прыдзецца вырашыць, відавочна, блз нашата ўдзелу. Прызваюся, мяне зусім неарзумела, якую сувязь мае гэтае пытаньне з нашым праектам поўнага разброеньня. Ці хачеў лэрд Кашэндэн гэтым пытаньнем сказаць, або зрабіць намёк, што арміі служачыя толькі для абароны нацыянальнай безьбяснасьці, але і для барацьбы супроць рэвалюцыі. Такі довад зусім непераконваючым ні з якага пункту погляду, бо ўсім вядома, што як лютаўская, так і Кастрычэнікая рэвалюцыя адбыліся пры нікавай рэвалюцыі адбыліся пры валіччы ў краіне вялізарнейшай арміі, узброенай у парадку ваеннага часу, і пры самым актыўным удзеле саміх-жа арміяў.

Далей т. Літвінаў жаха, што прадстаўнік ангельскага ўраду скарыстаў пытаньне аб разброеньні для таго, каб лішні раз абвінавадыць савецкую дэлегатыю ў прапагандзе. Кашэндэн, як відаць, не адчувае, як нядобра карыстацца гэтай прытуленай зброй, пасялы таго, як у цэлым радзе сталін выкрыты дзесяткі інстытутаў і бюро, якіх ўтрымліваюцца і абслугоўваюцца, галоўным чынам, расійскімі эмігрантамі. Гэтыя бюро займаюцца складаньнем фальшывых дакумантаў для дастаўленьня замежным урадам, каб дзавесці, што савецкі ўрад і яго агенты нібы займаюцца прапагандаю ў чужых краях. Адацін з такіх дакумантаў атрымаў гістарычную навуку „ліста Зіноўева“. Адначыўшы ачому брытанскага ўраду расьсьледваць знаходжаньне „ліста Зіноўева“, т. Літвінаў атакавае характарыстыку, якую даў гэтаму дакуманту былы прэм'ер Вялікабрытаніі Макдональд: „Гэты ліст, як цяпер усімі прызнана, быў праектам палітычнага абману, які

цэпам і імкненьням Лігі Нацый, дык нам не зразумела, чаму камісія не адхіліла нашае прапановы яшчэ на лістапаўскай сэсіі і чаму яна зараз разглядае яе. Калі артыкул 8 статуту Лігі Нацый гаворыць толькі аб скарачэньні ўзброеньняў, дык нам здавалася, што гэта не павінна служыць перашкодай для далейшага поўнага разброеньня, калі толькі гэтага пажабраюцца члены Лігі Нацый. Гавораць, што наш праект супярэчыць статуту Лігі Нацый, бо зьявічаючы ўзброеныя сілы, ён павяўляе Лігу магчымасьці ўжываць ваенныя санкцыі. Аднак, санкцыі гэтыя прадбачаны на выпадак ваеннага нападз аднае дзяржавы на другую, што стане немагчымым, калі будучы зьявічаны ўзброеныя сілы, а артыкул аб санкцыях стане анахранізмам.

Савецкая дэлегатыя ня лічыць слабе зьявічаючы нікімі статутамі або паставомамі Лігі і дзеля гэтага ў сваім праекце ня лічыла патрэбным браць іх пад увагу. Калі я дазволю сабе камэнтаваць статут Лігі, робячы тыя ці ішныя заўвагі на паставоны Лігі, дык толькі для таго, каб вытлумачыць, што наш праект можа быць прыняты няват з пункту погляду членаў Лігі. Мае апаненты, апроч, можа быць, прадстаўніка Англіі, крытыкавалі наш праект разброеньня ня так за тое, што ў ім ёсьць, як за тое, чаго ў ім няма. Іны зававачалі, што праект ня мае акаламічнае і сацыяльнае безьбяснасьці, ня зьявічае недавер'я між народамі, адным словам, не зьяўляецца панацэяй. Гэткаю метаю мы не задаваліся; сродкаў супроць усіх бел чалавечтва мы вам раіць ня можам, бо калі і парам, дык вы ня згоўніце іх абляркоўваць. Мы спрабуем апабсьці сродкі супроць аднае блды—супроць Молаха вайны.

Прыведзены тут аргумэнты супроць ачужэньня ідзі нашага праек-

СЕНЬНЯ Ў НУМАРЫ.

* ПРАМОВА Т. ЛІТВІНАВА НА СЭСІІ Ў ЖЭНЭВЕ.

* ЛІСТ З ПРАЦЭСУ ГРАМАДЫ.

— Цэнтраземсклад і яго палітыка да БЕДНЯКА І КУЛАКА.

— ВЫЛУЧЭНЬНЕ РАБОТНІЦЫ ПЯТРОЎСКАЙ.

● ПЕРАДАВАЯ—Першая чарговая задача прафсаюзаў БССР.

● АБ ЗАГАТОВКАХ ІПНУ.

● ДЗЬВЕ ЛІНІІ.

— Стрэкапытаўшчына.

— Чужаземныя мовы.

— Нататкі аб Вандраўным тэатры.

— Мансім Горні.

Начное радыё

Імпэрыялістыя адхіляюць савецкі праект

ЖЭНЭВА, 24. На ранішнім пасяджэньні 23 сакавіка працягвалася дыскусія аб савецкім праекце. Па сканчэньні спрэчак прэзыдыум камісіі ўносіць рэзалюцыю, у якой савецкі праект абьяшчаецца «не адпавядаючым сучасным умовам, і немажлівым быць прынятым камісіяй у якасьці базы для далейшай работы».

Супроць працэсу над Грамадой

І да гэтага часу з розных кутноў Савецкай Беларусі ў рэдакцыю надходзяць шэрагікі рэзалюцыі пратэстаў рабоча-селянскіх сходоў.

Менская аэраговалі канфэрэнцыя груп бедняц, зьслухаўшы далад тав. Сяньніскага аб становішчы ў Зах. Беларусі і працэсе над Беларускай Савецка-Работніцкай Грамадой, у рэзалюцыі з абурэньнем адзначыла, што Заходняя Беларусь стогне пад прэмам польскіх панцоў і за апошні 7 год дэпалявае за рабнага эканамічнага і

Аб загатоўках ільну

Загатоўкі ільну і пняўкі дагэтуль знаходзяцца на аўна недавальным узроўні. Да 20-га сакавіка загатоўлена 312 тысяч пудоў, што складае 51 проц. пляннага годавага заданьня, у той час, як летась на гэты-ж тэрмін было выкапана 78 проц. годавага плянну.

З пасобных акругаў асабліва моцна адстае Віцебская акруга, якая выканала заданьне на 49 проц., Аршанская — на 47 і Бабруйская — на 41 проц.

На прыхадзіцца даказаць усё гэтае значэньня, якое маюць загатоўкі ільну і пняўкі для нашае народнае гаспадаркі і экспарту. Заданьні сельска-гаспадарчай кааперацыі патрабуе пашырэння вырабаў прамысловасці, між тым, як недавыкананьне плянну ільназагатоўак падрывае сырцовую базу ільнапрадзільнае прамысловасці.

Калі раней, увосень, на мэтаваі дрэнны ход ільназагатоўак пільнонай вымяшчэнню сельскага рынку хлеба і праматарамі, дык у другім квартале гэты матыў адваў. Хлеба і праматары ў вёску, асабліва ў ільнаводныя раёны, завезена досыць.

Асноўныя прычыны слабага пастанавлення ільну заключаюцца ў тым што кулацкая частка вёскі, якая мае дён, затрымавае яго, разлічваючы на павлічэнне цен, а з другога боку загатоўчы і мясцовыя савецкія апараты ўсё яшчэ ве разгарнулі ў выстарчальнай меры работы на ільназагатоўках.

У адносінах паны на дён треба ўпэўнена заявіць, што ніякага павлічэння цен ня будзе. Дзяржава здатчыкам ільну і пняўкі прадастаўляе перавагі ў пакупцы па цвёрдых ценах хлеба, праматары і сельска-гаспадарчых машын. Аб гэтым треба даведаць шырокіх мас насельніцтва.

Загатоўчы апарат, хоць за апошні час у некаторай меры і ажывіў сваю работу, але ўсё яшчэ ня поўнасьцю, на ўсюды працягваюцца аднаведныя ініцыятывы.

Ільназагатоўчый кампанія прыняла звычайны характар. Траба пабудаваль работу разлічваючы на большае раэвіццё загатоўак у працягу другога паўгоддзя.

Рагучым чынам треба выкарапіць «ламабілі ацыйны» настрой, які наглядзецца яшчэ ў некаторых арганізацыях. Таксама нугрутоўны «гугатарчкі» аб тым, што ў часе пасеўнай кампаніі абавязкова павінны аслабляць з гатоўкі.

Такія настроі знайшлі свой выраз на лініі сельска-гаспадарчай кааперацыі. За апошні месяц за-

гатоўкі ільну сельска-гаспадарчай кааперацыі пачалі значна змяншацца. Так, напрыклад, за трэцюю дэкаду лютага загатоўлена сельска-гаспадарчай кааперацыяй на ўсёй БССР 113 тон, за першую дэкаду сакавіка — 103 тоны, а за другую дэкаду сакавіка — толькі 66 тон.

Асабліва моцнае скарачэньне за апошнюю дэкаду выявілася на Гомельскім, Віцебскім і Полацкім сельсаювах. Траба зараз-жа правесці работу азначаных саюваў і дабіцца равейшага узроўню загатоўак.

Загатоўка кантрактаванага ільну сельска-гаспадарчай кааперацыі ідзе вельмі дрэнна. Тэрміны дагавароў скончыліся ў студзені і ў першай палове лютага, а між тым да гэтага часу на кантракты не сабраны ня толькі дён, але нават і грошы, што былі выданы пад кантракты.

На 1-га сакавіка, паводле даных Беларускага дагавары на кантракты натурай і зваротам грошай выкананы ўсяго толькі на 57 проц., а на Аршанскім сельсаюзе на 37 проц., і на Магілёўскім — 39 проц.

Гэтыя факты гавораць аб тым, што сельска-гаспадарчая кааперацыя ня толькі кепска правяла ў мінулым годзе кантракты, але некаторымі сельсаюзамі і пішоўкамі працягваюцца ачышчальныя адносіны да выканання дагавароў.

Узяць хоць-бы, для прыкладу, Аршанскі і Магілёўскі сельсаюзы, які кантрактовую загатоўку як натурою, так і грошамі правялі ніжэй агульнага разьмеру выканання ільназагатоўак па гэтых акругах.

Плян загатоўак павінен быць выканан поўнасьцю і правядзеньне га-эўнай кампаніі не павінна ві ў якай меры аслабляць як загатоўак наогул, так і ільну і пняўкі ў прыватнасьці.

Неабходна дабіцца, каб загатоўчы апарат развіў максимум ініцыятывы, не чакаючы, пакуль сьлянін сам прывязе дён на склад.

З другога боку мясцовыя партыйныя і савецкія органы павінны варамаць больш чымся да гэтае парэ ўвагі на ільназагатоўкі. Павінен быць устаноўлен ва толькі неаслабны кантроль над загатоўчым апаратам, але павінна быць у моцна правядзеньне ўсіх іншых мерапрыемстваў, якія дапамагаюць умацэнню ільназагатоўак.

І. Адамайціс.

прывесці і падтурхнуць работу па разброенні і забеспячэнні міру. Ніякіх іншых матываў, акрамя жадання дапамагчы вызваленню народаў з-пад ярма імпэрызму і ад пракляцця вайны, у савецкага ўраду няма.

— Падаўшы добраахвотна допыт паважанага прадстаўніка Вялікабрытаніі, я гатоў адказаць і на яго пытаньне, ці апраўдваюць нашы адносіны да Лігі, ці на яго выразе «сабатаваньне Лігі, наш удзел у абмеркаваньні пастанавленняў тут пытаньняў. Савецкі ўрад ніколі ня ўтойваў сваіх адмоўных адносін да Лігі і ня раз публічна адначай прычыны такіх адносін да Лігі. Наўрад ці прэстыж Лігі, аб якім так кляноціцца Кашпэрдэн, выйграе ад таго, што я яшчэ раз тут падам усё гэта. Досыць сказаць, што савецкі ўрад ня бачыць перашкох для свайго удзелу ў давай камісіі ў тым, што камісія абслугоўваецца арганізацыяй Лігі. Ён будзе звязаны толькі тымі выпрадкаванымі камісіяй і канфэрэнцыяй на разброенні актамі, якія ён падпіша побач з іншымі ўрадамі ў юрыдычным выпадку, запрашаючы СССР да прац гэтай камісіі, рада Лігі ведала, што савецкі ўрад не

наў яго прадставіць дык і жорсткіх меркаваньняў, што яго пытаньне пастанавлена чымта выкаікаць савецкую дэлегацыю на адкрытую абарону тут грамадзянскай вайны і рэвалюцыі, каб потым, саўтра-ж абвінавачваць яе ў прапагандае. Але я ўсім не сьпываю, што іменна гэтым катышам прадкідвана гэтае пытаньне. Усё-ж пытаньне абслугоўваецца ўсім лішнім, бо досыць беглага разгляду нашага практыку аб канвенцыі, а дэрх Кашпэрдэн зазначыў, што наш практыку ён вывучыў, каб пераканацца ў тым, што ён моў на ўвазе толькі міжнароднай вайны. Нам ніколі ня прыходзіла ў галаву і мы ня мелі падстаў думаць, што Ліга пад пытаньнямі аб разброенні і аб гарантыях безьпэсьці раумеб таксама папярэджаньне грамадзянскіх вайн і барацьбы клясаў.

Магу сказаць, што савецкі ўрад ніколі не згадзіўся — б браць удзел разам з брытанскім ўрадам, або з іншымі прадстаўнікамі другіх дзяржаў, у распрацоўцы пытаньняў, якія датычаць клясвай барацьбы, або барацьбы супроць рэвалюцыі. Было-б сьмяшна чакаць такога роху работы ад ўраду, які вышаў з алвай з вылічэйшых ра-

дэманіах і аднабрытанскі ўрад працягвае свае абмеркаваньні ў прапагандае і ўшчынаў ва ўаўтрашнім справы. Пры гэтым аргельскі ўрад лічыць такім уменшаньнем які-небудзь надрукаваны ў М.скве артыкул, або зробленую прамову, якая датычыць унутранага становішча іншага краю, але ўсім не жадае лічыць уменшаньнем такіх справы, як утрыманьне ў чужых партох марскіх аскараў (у Шанхай) і абстракт чужых партоў і гарадоў (Навікін у 1927 годзе).

Перабіваюшы рад выпадкаў грубага уменшаньня Англіі ў справы незалежных дзяржаў, т. Літвінаў заўважае: — Вы спытаеце мяне, якія адносіны гэта старае савецка-брытанскія спрэчка мае да пытаньня аб разброенні? Я прымушаю адказаць: ніякія. Але гэтай спрэчка ўзята тут прадстаўніком Англіі і таму я лічыў недакладным не адказаць на пастанавленні ім пытаньні.

Ші адпавядае наш практыку ўсеагульнага разброення статуту Лігі Нацыі і калі не, дык ці мае права і ці павінна камісія наогул займацца нашым практыкам? На гэта пытаньне рад прамоўцаў лаюць адмоўны адказ. Але, калі гэта было-б бясспрэчна так, калі ўсеагульнае разброенне супраць пры-

цароў будзе ініцыятыва абрані або аб прымітнага абрані або ў тым, што індустрыяльныя краіны змогуць у кароткі тэрмін стварыць сабе новыя спадкі вайны і паднявоцкі слабыя краіны. Ад першага аргументу апаненты адмовіліся, другі таксама ня вытрымаў крытыкі, бо слабыя дзяржавы і зьраа знаходзяцца ў поўнай залежнасьці ад моцных у адносінах матар'яльна часткі ўзброення. Савецкі практыку працягвае зьвішчыць ваенную прамысловасць і ўсе яе элемэнты. Практыка сузьветнай вайны паказала, што нават у краінах з моцнай прамысловасцю патрабна было ад 12 да 20 месяцаў для таго, каб наладзіць вытворчасць ваенных матар'ялаў.

Шануючы час камісіі і жадючы атаратніць яе ад дыскрэдытацыі, з прычыны бяссплоднае працы, я перасць працягаў ад таго, каб заінацца практыкам раней, чым мы ня ўмоўміся адносна яго базы. Усе артыкулы намі даставашы да аднае асноўнае ідэі — ідэі поўнага зьнішчэння ўзброення сіл. Адгінце гэту асноўную ідэю і асобныя артыкулы практыку страцяць усякую каштоўнасьць.

Працяг на 2-ой стр.

вае ўраду, прыняўшы абмеркаваць клясамі і аскаіамі, пры безьпэсьці і абмеркаваць на гэтым аснове большае беларускае сялянства на годзе, мабэраа і ўміраючае.

Спробы працоўных у Зах. Беларусі выйсьці з гэтага становішча, пашырыць свой дабрабыт, падняць культуру арганізаваным шляхам, базьпэсьцю задушаюцца фашысцкім ўрадам і разгладзіцца, ня здрада дзяржавы.

Мы, бедня і батрацтва свабоднай Савецкай Беларусі, — зазначаюць у рэзалюцыі, — будзем новую калектыўную аёху, з аляіям абурэньнем сочым за зьдэкамі з нашых братоў і рашуча пратэстуем супроць соуду, шугуча пабудаванага на паказаных шалёнаў і прапанатараў. Мы заклімаем батракоў і бедняшоа насельніцтва ўсёго сьвету ўзыць рашуча пратэст супроць соуду над чэлай галдай, супроць соуду над працоўным слаьствам і рабочай клясай Зах. Беларусі.

Сяліне Суцінскага сельсавету. Меншэцкі аіругі з абурэньнем пратэстуюць супроць расправы над сялянамі і рабочымі Зах. Беларусі і ўвоўняны ў тым, што ні фашысцкі тэрор, ні шмагтадовыя катаржыны прысоуды на сьцянах нацыянальна-вызваленча а руху.

Сваім жорсткім тэрорам палёныя каты самі нааюць сабе магілу. — заўважае ў рэзалюцыі сход суп. аіругі наў Менскай м'яці і ірым. в ішуму.

Рэдакцыя танама атрымачы рэзалюцыі пратэсту ад сходу рабочых чыновай ф-ні імя Т. Вадэўскага, ф-ні імя Клары Цэткін, Гомельскай электрастанцыі, сходу Тоўнінскай ачэйні МЭП.у, прадаўляюць Беларкі і іншы

Ад уласнага карэспандэнта „Зьвязды“ на працэсе

БЕЛАРУСКАЯ ГРАМАДА ПЕРАД ПОЛЬСКИМ СУДОМ

(З ЗАЛІ СУДУ)

Плоны бой дала варшаўская абарона сьведцы абвінавачаньня Студніцкаму. Гэты сьведка зьяўляўся адным з буйных козыраў пракуратуры. Яго задачай было неабавяржна даказаць, што беларускія грамадзкія дзеячы прадавалі за грошы хоць каму, не выключваючы і нямецкага генэральнага штаба.

Віленскі архіварыус Студніцкі называе сябе вучоным гісторыкам, які аб'ектыўна і з асаблівай заікаўленасьцю вывучае „польскія а раіны“. Усё яго паказаньне, прысвечанае Антону Луцкевічу, якога, паводле яго слоў, ён ведае ўжо 20 год. Спачатку паказаньне Студніцкага робіць моцнае ўражаньне. Ён падае дакладныя даты, спасылкаецца на дакуманты, а некаторыя дакумантальныя матар'ялы прыносіць нават з сабою. Па сутнасьці, гэта ня сьведка, а проста экспэрт.

Браты Луцкевічы, з якіх Ян ужо памёр — кажа Студніцкі — заўсёды лічылі сябе польскай шляхтай, ганарыліся гэтым, а сялян называлі „быдлам“. Яны заўсёды газарылі, што хочуць унесці разлад у царскую Расію і таму ствараюць беларускі рух. Спачатку я ім верыў, але потым пачаў адносіцца да іх з сумненьнем, бо яны былі бедныя, а жылі вельмі шырока. Потым ад нейкага Крысяка, які пралез у нямецкія нацыяналістычныя арганізацыі, сьведка даведаўся, што немцы даюць субсыдыі ўкраінцам, а таксама і беларусам. Гэта адкрыцьцё зьдзівіла сьведку. Потым пры слаткзньні з Ластоўскім, апошні таксама скардзіўся яму, што, на жаль, на чале беларускага руху стаяць падзёныя людзі, накітаў

Луцкевічаў. Словы Ластоўскага толькі пацьвердзілі сумненьні Студніцкага. Потым у кніжцы, пазычанай яму Луцкевічам, ён знайшоў візытную картку генэральнага сакратара „Остмарк-фэрэйна“ Шольца. Гэта візытная картка канчаткова пераанала яго ў тым, што Луцкевіч мае сувязь з немцамі. У часе акупаваньня Луцкевіч ужо не таіўся і актыўна працяў сабе ў анты-польскіх рабочых. Характарызуючы дaley Луцкевіча, Студніцкі кідае ў бок лаўкі падсудных зьняважлівыя словы:

— Наогул, — кажа ён, — за немцаў стаялі такія цёмныя індывідуумы, як Обст і Луцкевіч.

Выпад сьведкі выклікае буру на лаўках абароны. Адвакат Сьмяроўскі патрабуе, каб старшыня забараніў зьневажаль падсудным. Адвакат Ганіквіль усклікае: „гэта бяскарэктнасьць гэта бясчынства!“ Старшыня заклікае да парадку... Ганіквіля.

Але абарона ўжо зрываецца да бою. Яна зараз-жа высьвятляе, што „аб'ектыўны гісторык“ Студніцкі ўжо даўно меў сутычку з Луцкевічам і за сваю паклёпніцкую работу атрымаў ад яго ў свой час аплавуху. Між тым, у пачатку свайго паказаньня Студніцкі ўрачыста заяўляў, што ніякіх сутычак з Луцкевічам у яго ня было. Гэты момант ужо дае першую шчыліну ў паказаньнях вучонага архіварыуса.

— Скажце, сьведка — пытае абарона Ганіквіль — вось вы казалі, што Ластоўскі характарызаваў вам Луцкевіча, як падзёрную асобу. Вам невядома, хто зьяўляецца дырэктарам Беларускага музэю ў Менску?

назвае далей, як пасля ад'езду нямецкі акупантаў з Вільні, у кватэры нямецкага аддзелу прсы пры нямецкім штабе, у так званым „Прэсэштэле“ была знойдзена кніга адміністрацыйных выдаткаў рэдакцыі „Гомана“, флітычным рэдактарам якое зьяўляўся Луцкевіч. Між іншым, у гэтай кнізе запісаны 75 марак, выданыя на рукі Луцкевічу. Гэтую кнігу сьведка прадстаўляе соуду — ён загадаў падрыхтаваць да свайго допыту. І треба справядліва сказаць, кніга робіць моцнае ўражаньне. Але гэта працягваецца нядоўга. Сьледам за гэтым наступае момант, які дыскрэдытуе ня толькі паказаньні сьведкі, але і яго самога.

— Скажце, сьведка, — пытае адзін з абаронцаў, — ці ня маеце вы брата, які выпусьціў у часе акупаваньня брэху на карысьць Нямецчыны? Сьведка згаецца: Так, Вацлаў Студніцкі, мой брат, і я з ім салідарызуюся... Калі-б мы далі немцам больш салдат — Менск быў-бы наш і ня было-б цяпер гэтага працэсу...

Жым-жа гэта чынам, — са зьдзіўленьнем пытае адвакат Сьмяроўскі, — вы, чалавек нямецкай арыентацыі, дазваляеце сабе выступаць з такоў вострай крытыкай немца-фільства Луцкевіча?

Я стаю за Вялікую Польшчу і немцы магл-б нам яе даць...

— Але ж вы абвінавачваеце Луцкевіча ў тым, што ён прапаведваў саюз з немцамі.

газэту „Годзіна Польска“, або, як яе называлі „Гадзіна Польская“?

— Так, ведаю.

— А ці ведаеце вы, што гэта газэта фінансавалася нямецкім генэральным штабам.

Сьведка ў замаяшанні замінаецца і маўчыць, і нарэшце, на другоае пытаньне Сьмяроўскага адказвае, што „фармальна гэта ня было канстатэвана“. Прычына замаяшаньня сьведкі неўзабаве высьвятляецца. Пад напорам Сьмяроўскага ён прымушаю прызнацца, што ён і яго брат супрацоўнічалі ў раптылі, якая выдавалася на сродкі нямецкага генэральнага штабу ў часе акупаваньня, якая зусім не стаяла за „Вялікую Польшчу“.

— Значыцца, вы працавалі ў нямецкай газэце таксама, як і Луцкевіч, — пытаецца Сьмяроўскі.

— Не, ня так. Луцкевіч быў нямецкім агэнтам, а мінулае майго брата такоа-ж, як мінулае Пілсудскага.

— А скажце, сьведка, вам вядома, што ваш брат узбудзіў соудовае прасьледваньне супроць Немазуськага, які ў друку абвінавачваў вашага брата ў тым, што ён зьяўляецца нямецкім агэнтам. Ці вядома вам, што польскі суд апраўдаў Немазуськага?

Сьведка маўчыць, але на дапамогу яму прыходзіць старшыня.

— Пане абаронца, я здымаю гэта пытаньне.

ца абаронца Эцінгер, — што немцы падтрымлівалі польскае сьць на ўсходзе і змагаліся супроць польскіх межаў у Памэраніі, Пазнані і Верхняй Сьлезіі, і што ў прыватнасьці гэта рабіў і „Остмарк-фэрэйна“.

Пытаньне абаронцы зусім дабівае вучонага гісторыка, але тут яго змоў вырагоўвае старшыня.

— Пане абаронца, вы ня маеце больш аб'ектыўных пытаньняў і я вам больш слова не даю.

Па сутнасьці далейшыя пытаньні зьяўляюцца лішнімі. „Польскі патрыёт“ Студніцкі, аказваецца, лёгка разьменьваў свой патрыётызм на нямецкія маркі. Што-ж датычыць Антона Луцкевіча, дык ён тут-жа высьвятляе, што ў часе акупаваньня нямецкай „Прэсэштэле“ была адзінак нямецкай паперы і друкарскіх фарбаў і забарала ва ўсіх бяз выключэньня выходзіўшыя талды на тэрыторыі акупаваньня газэт усе грашовыя паступленьні, пакідаючы рэдакцыям толькі чысты прыбытак. У зьвязку з гэтым усё газэты мелі ў нямецкай „Прэсэштэле“ такія-ж кнігі адміністрацыйных выдаткаў, якія мела рэдакцыя „Гомана“. Гром Студніцкага загрымаў ня з хмары. Сам ён зусім ашальмаваны выходзіць з залі соудовага пасяджэньня. Дзярчы, гэта суб'ект, які не саромецца. Калі Луцкевіча вядуць пад канвоем, Студніцкі выкрывае па яго адрэсе нейкія агідныя лаянкі. Але асьліньна калыты ярага польскага патрыёты не закралі беларускага дзеяча.

КАР.

Вілія, 22 сакавіка 1928 г. (Працяг будзе).

КАМІТЭТ АБОРОНЫ ГРАМАДЫ
У БДТ2 сеньня адбудзеца паказ
„СОН У ЛЕТНЮЮ НОЧ“
Прыбытач поїдзе на ўзмацненьне сроднаў камітэту.
Пачатак а 9-й гадзіне ўвечар. Біл-ты ў касе тэатру.

Прамова тав. Літвінава ў Жэнэве (Працяг)

Мы не заўважам аўтарскага права на праект і тым ці іншым аргументам у яго могуць быць зямлі ўгодна запавяжаны для аб'ектаў пільнага разброеньня, але гэта ня будзе праект, за які савецкая дэлегацыя і савецкі ўрад маглі б узяць на сябе адказнасць. Англія можа лічыць, што яе інтарэсам адпавядае пуніт аб выліччэнні надводных молад, а іншыя дзяржавы могуць знайсці іншыя падобныя артыкулы і ў выніку абмеркавання можа прывесці да такіх спрэчных пытанняў, якіх нам ужо вядомы з гісторыі першага вытаньня нашага праекту. Ішая справа, калі мы ўсе згодзіся аб'явіць у аснову прынцып поўнага разброеньня. Тым спрэчкі па асобных пунітах сур'ёзнага значэння мець ня могуць.

Лёрд Кашэндэн крытыкаваў, галоўным чынам, главу праекту, у якой гаворыцца аб арганізацыі ўнутранага аховы. Мы зусім абмінулі гэты пуніт, але, ведаючы, што значэнне нашы краі належаць вытаньням унутранага безабеспечэння, ахова ўласнасці і г. д., а даручыў спецыяльным артыкулам аб ахова. У праціўным выпадку я падумаў былі былі больш вострым пароккам з боку, магчыма, таго-ж прадстаўніка Англіі за тое, што запомніў такі важны інстытут, як паліцыя. Кашэндэн спрабаваў зрабіць вывад, што наш праект даставіць да ўмоў жыцця СССР, дзе, відавочна, міліцыя ўзброена лепш, чым у іншых краях. Гэта не адпавядае праўдывасці. Калі, як заўважыў Лёрд Кашэндэн, у Англіі паліцыя ўзброена толькі кіямі, дык беспрачэсна, у патрэбных выпадках на паліцыю могуць быць выкліканы войскі. Але таго, што наш праект прадбачыць скасаванне войска і зьнішчэнне ўзброенай паліцыі, дык, відавочна, што дапушчальна было прадугледзіць права ўброіць паліцыю.

Далей т. Літвінаў падзе вынікі ангельскіх газет, у якіх гаворыцца, што паліцыя страляла ў францызкіх нацыяналістаў у Бельжыі і ў індыйскіх нацыяналістаў у Банбалі і Мадрасе, і кажа: Лёрд Кашэндэн, зараз, магчыма, пераказваў, што ўзброеная паліцыя быў на гэты момант у СССР. Я спадзяюся, што пуніт гэты аб паліцыі ня будзе нішчым нават з яго пункту погляду.

Лёрд Кашэндэн забавіла выказаць, чаму патрэбна ахова шляхоў.

Англіі патрэбна ахова марскіх шляхоў. Тым больш патрэбна ахова чыгунак, якія праходзяць праз сотні кіламетраў і дз іх няма нават гарадоў ці вёсак. Тут патрэбна ахова шляхоў ад злачынцаў.

Калі прадстаўнік Англіі прапануе максімальнае скарачэнне ўзброеных сіл для паліцэйскіх сіл, дык СССР пойдзе на гэта. Прадстаўнік Галандыі выказаў непакой, што, калі дапусціць узброенне паліцыі прапарцыянальна колькасці жыхарства, дык гэтым скарыстаюцца вылікі дзяржавы ў шкоду малым.

Савецкая дэлегацыя мае намер ратунча абараніць слабыя дзяржавы, таму згодна на змену прапоруці на карысць малых дзяржаў. Паліцыя не павінна мець форму вайсковае арганізацыі і мець агульнага штабу, а павінна падпарадкавацца мясцовым самаўрадам.

Ангельскі прадстаўнік казаў пра самаабарону грамадзян там, дзе іх урады ня могуць іх абараніць. Напаміну, што некаторыя прадстаўнікі савецкага ўраду былі забіты ў вельмі цывілізаваных краях. Савецкім дыпламатычным кур'орам прыходзіла абараніць сваё жыццё і пошту ў еўрапейскіх дзяржавах, якіх лічацца членамі Лігі.

Але калі прадстаўнік Англіі прапануе поўную забарону насіць зброю, дык гэта з'яўляецца аб'явітай грамадзянскае абароны, уключаючы паліцэйскія стралябы, дык савецкая дэлегацыя спрэчацца ня будзе.

Прадстаўнік Галандыі пытаецца, ці лічу я карысным даходзіць абмеркаванне нашае прапановы. Абмеркаванне пажадана і метаэгодна толькі ў выпадку, калі камісія скажа, што яна прымае прынцып усеагульнага разброеньня. У такіх разе прапануе перайсці да чытання праекту па артыкулах. Калі-ж асноўны прынцып будзе адхілен, тады не метаэгодна трыццаць час. Слова за камісіяй. Які - б яны быў на гэтай сесіі дзе нашага праекту, накіраванага ў абарону інтарэсаў рабочых і сялян, мы ўсе-ж верым, што ўсеагульнае разброенне не агульнае сапраўднае гарадзкіх міру, акая адпавядае жыццёвым патрабаванням чалавецтва. Прыдзе час, што ўрады дзяржаў таксама дойдзе пад уплывам нас да разумення гэтага і іначай адпавядае на нашы прапановы.

ЦІ ГАТОВЫ МЫ ДА СЯЎБЫ

Наступіваючую вясну скарыстаць цалком

Вясна не за гарамі. Кожны сельнін павінен падрыхтавацца да таго, каб яго поле было засеяна, наколькі ад пасеву залежыць уся эканоміка сельскай гаспадаркі.

Калі-ж мы паглядзім на палі, дугі і балоты нашае Беларусі, дык ад жаху ў культурнага чалавека могуць пасівець валасы. Калі спытаюць, ад чаго-ж гэта, дык можна адказаць проста, ад таго, што велькіх багачыні сельнінам не скарыстаюцца, ёсць зямлі, на якой хатліва толькі нага чалавека, а рукі ня былі тут прыкладзены, ня глядзячы на тое, што з гэтага зямлі таксама можна атрымаць ураджай і не малы.

Калі-ж сельнін адказае мне, што я памыляюся, то я зьвярну яго ўвагу на грамадзкія выганы, прагоні, якія з'яўляюцца росквашам для вёскі. Апроч гэтага ёсць хмызьняці, пазольныя зямлі. Ня прыходзіцца многа гаварыць аб тым, што большасць балот можа быць прыведзена на ўдобныя зямлі сродкамі самое вёскі, а то і часткі не.

Але на ўсё гэта наш сельнін не зьвяртае патрэбнае ўвагі, ішо міма гэтага, як-бы яго гэта не датычыць, у той час, як сарава палішчэння свайго матар'яльнага становішча як раз і з'яўляецца яго асабістае справа.

Наша краіна пераважна носіць селянскі характар — наша эканоміка цалкам залежыць ад сельскае гаспадаркі. Наша эканоміка выходзіць у простае сувязі з добрай, ум-лай апрацоўкай глебы і метаэгодным скарыстаннем працы і капіталу. Частка нашага селянства сама ня ведае таго, як рацыянальна паставіць гаспадарку, а жыве і працуе ў большасці без надліку магчымасці і прычыны чаго і ня можа пазбавіцца ад загадае прыроды.

Вось дзея таго, каб найбольш на шляху таварнасці сельскае гаспадаркі, трэба, каб кожны сельнін скарыставаў усе, што ёсць у яго руках: 1) усе зямлі, што знаходзіцца ў дасіні стане, апрацаваць

і засеяць; 2) раскапаць, раскарцаваць хмызьнякі, зрабіўшы з іх палі для пасеву; 3) балоты прывесці ў такі выгляд, каб мець магчымасць атрымаць з дасіціям больш сона.

Кожны сельнін павінен быць выяўлены ўсе прычыны, чаму ён ня мае досыць хлеба для свайб сям'і і што трэба рабіць, каб знішчыць гэта.

На Беларусі да гэтага часу палова гаспадарак выключна мае спажывецкі характар, іншыя амяля што вядуць натуральную гаспадарку і толькі пільнакая колькасць — таварную. Пасідаць і на далей такое становішча нельга. Мы павінны найбольш на шляху аднаўлення таварнасці сельскае гаспадаркі, ікнуча ўсімі мерамі да пасеву вясной прабога кліну больш каштоўнымі культурам і пашырыць засоў некарыстаных зямляў.

Галоўную ролю ў сельскай гаспадарцы ў сучасны момант павіна адгравіць калектывізацыя. Існуе чаму да гэтага часу драбнянне гаспадаркі павінен быць паложан канец.

XV з'езд усеагульнай камуністычнай партыі даў дзірству ў гэтым пытанні, і мы павінны скарыстаць не з мэтаў палішчэння свайго жыцця і пазогу павялічэння моцы дзяржавы.

Кожны сельнін добра ўвільна сабе міжнародны абстаўняк, павінен скарыстаць наступіваючую вясну цалком — ні на адну гадзіну не здымаць, што мы знаходзім у нашых сусветнага капіталу і наша моц — яго слабасць, і павялічэнне. Дэлегацыя вымагае палітыку, і чым мы будзем больш эканамічна моцнымі, тым больш у нас будзе шансаў на тое, што капіталісты ня зможуць на нас напасці. Нам СССР выкарыстаць крайняй, якая будзе сацыялізм, і калі рабочыя і сялянне разам уступіць на шлях умяшчэння эканомікі і тэхнікі, то гэтым самым кым уступіць і на прасты шлях да сацыялізму.

П. Калічын.

600 пудоў канюшыны з павілікаю

МАГІЛЕЎ. (Уласны мар.). 3 атрыманых сельска-гаспадарчай кааперацыяй 3.000 пудоў насення канюшыны аказалася парагонага павілікаю 600 пудоў. Насенне прышло з Бабруйска.

Налічча павілікі было выяўлена аналізам, зробленым у Менску (мясцовая хлебінспэкцыя ня мае мікраскопу).

Насенне з павілікаю атрымалі наступныя крэдытныя таварыствы: Касцюковіцкае, Самцөөвіцкае, Мілаславіцкае, Шчарбачоўскае, Кармянскае.

Сельсаюз сёння аддаў загад перачысціць насенне на куспутак і пасыла ачысткі прыслаць спробы для новага аналізу.

Зразумела, што пакуль гэты загад дойдзе да таварыстваў, пакуль яны перавязуць насенне да сартовак, пакуль перачысцяць ды прышлюць спробы, ды пакуль саюз атрымае з Менску вынікі новага аналізу, ды пакуль сельсаюз паведаміць таварыствам аб гэтых выніках (як бачыць, в 3 етапаў), міне не малы час.

Разам з гэтым паўстае пытанне: ці ня лепш было-б мясцовай хлебінспэкцыі мець уласны мікраскоп (якога таксама няма, як відаць, і ў Бабруйску)?

Як ідзе адгрузка пашунага пусу

3 400.000 пуд. насеннага пусу, прызначаных для завозу ў БССР да вясновае службы з РСФСР, да 20-га сакавіка наступіла толькі 20,5 проц.

3 прычыны гэтага Нарваган даў БССР тэлеграфна павярнуўся да саюзнага Нарваганцтва з просьбай узмацніць на адпраўцелі у саюз прысьмятэнна адгрузкі.

Цэнтраземсклад і яго палітыка да кулака і бедняка

Усім вядома, а тым, хто датыкаецца да сельскай гаспадаркі, у асаблівасці, якую значную ролю Цэнтра земсклад з сваімі аддзяленнямі займае ў сарава забеспячэння вёскі прыладамі вытворчасці.

У асаблівасці гэта роля павінна быць значнай у дачыненне бедняцкім гаспадаркам, бязумоўна, пры ўмове ўсведамлення палітыкі партыі і ўраду і правільным правядзенні яе.

Як-жа работнікі Цэнтраземскладу ўсведомілі палітыку забеспячэння вёскі прыладамі вытворчасці? Трэба думаць, што ў тэорыі яны не павінны былі зраўнаць. Ды інакш і быць ня можа, калі гэту палітыку кожны савецкі піянер ведае, ня толькі работнікі з Цэнтраземскладу.

Ну, а на практыцы, у якіх-ці гэта палітыка праводзілася?

Некалькі фактаў (Менская акруга) па забеспячэнні за 1926-27 г. і 1927-28 г. (гандзю, нават за блугучы год) дадуць нам адказ.

1. Адноўскае канюшына і віка на 40 р. 08 к., налічымі атрымліваецца 5 р. 08 к. ці 12,5 проц. рэшта — крэдыт на 3 месяцы. Гаспадарка пазычальнік: добры будынік, 11 дэсяцін сенапахці, коні — 3 (добрыя — адна ў 800 р.), кароў — 5, бугай — 1, свіной — 5, малатарня, слячарня, плугоў 5, жывірка, арфа, пружынная барана і ішч.

2. Плуг і канюшына 23 р. 30 к., налічымі плаціцца 30 к., рэшта — на 3 месяцы ў крэдыт.

Гаспадарка пазычальнік: будынік, зямлі 10 дэсяцін, 3 коні, 3 каровы.

3. Адноўскае — канюшына і барана на 119 р. 39 кап., налічымі спажываецца 39 р. 39 кап. ці 32,7 проц. рэшта — крэдыт на 3 месяцы.

Гаспадарка пазычальнік: добры будынік, 29 дэсяцін зямлі, 4 коні, 8 кароў, 6 свіной і ішч.

4. Адноўскае барана коштам у 26 р., налічымі спажываецца 7 р. ці 27 проц. рэшта — крэдыт на 3 месяцы.

Гаспадарка пазычальнік: будынік, сенапахці 15 дэсяцін, коні 2, кароў — 4.

5. Канюшына на 15 р. 30 кап., налічымі атрымліваецца 1 р. 30 к. ці 6,6 проц. рэшта — на 4 месяцы ў крэдыт.

Гаспадарка пазычальнік: будынік, сенапахці 18 дэсяцін, коні — 2, кароў — 3.

6. Слячарня — 90 р., налічымі 34 р. ці 37,7 проц. рэшта — на 12 месяцаў у крэдыт.

Гаспадарка пазычальнік: добры будынік, сенапахці 5,5 дэсяцін, 3 коні, 2 каровы і ішч.

Ну што-ж, магчыма для гэтай катэгорыі хопіць.

Возьмем другую катэгорыю.

1. Адноўскае слячарня коштам 40 р. 50 к., налічымі атрымліваецца 13 р. 50 к. ці 32,5 проц. рэшта на 3 месяцы ў крэдыт.

Гаспадарка пазычальнік: будынік, сенапахці 2,9 дэсяцін, коні — 1 (коштом у 40 руб.), кароў — 2.

2. Слячарня ў 40 руб. 50 кап. налічымі 13 р. 50 к. ці 32,5 проц. рэшта — на 3 месяцы крэдыт.

Гаспадарка: будынік, сенапахці 3,75 дэсяцін, 1 конь і 1 карова.

3. Слячарня ў 48 р. 50 кап., налічымі 14 р. 50 к. ці 2) проц. рэшта — крэдыт на 3 месяцы.

Гаспадарка пазычальнік: будынік — хага і гушпа, усяго зямлі 2,5 дэсяцін, 1 конь, 1 карова.

А дзея гэтае катэгорыі? — Такаса хопіць.

Зараз параўнаем першую катэгорыю з другой і ўсімакім тлумачэнні становіцца лішнімі.

Вынікі — ня вельмі добрыя. Слячарні гэты дэя дзе-я-будзь на хутары (толькі не на Дзікаўскі) і пашунаваецца сабе ў барызу з глушчэва савецкіх пільнашчынаў з Цэнтраземскладу.

Цімаць яму на загатоўкі.

Выпадкова атрыманы савецкі крэдыт дапамагае яму накіраваць і без таго ўзрастаючы каштоўнасці.

Цікава ведаць, аб чым думаў Нарваган?

Што рабіў парт'яцэя? Аб чым марылі работнікі Цэнтраземскладу? І... што скажа пракуратура? М. Г.

ПА САВЕЦКАЙ БЕЛАРУСІ

ТАЭГРАФУ, ТЭЛЕФОНУ, ПОШТАЙ НАШЫХ КАРЭСПАНДЭНТАЎ

Не хапае лубіну Хутаране імкнуц- Махінацыі Скудно-

Прашлізе 9 год з таі парты, як змагацца з паўстанцамі ў нашай у Гомелі адбылося стрэкачытаўскае паўстаньне, ахварай лжогэ былі больш 20 лепшых барацьбітоў рэвалюцыі.

Выступленне стрэкачытаўцаў было адным з аэвельных контр-рэвалюцыйнага лаянугу 1919 году, і аму ўласны характэрны рысы беларускай працы таго часу.

Галоўнаю прычынаю, дэкуючы зтой найсконья аддэлы зрабіліся спрымаючай глебай для контр-рэвалюцыйнай агітацыі, дэвубнай, уроще, да паўстанья, быў востры харчовы крызіс у Гомелі. Акрамя таго, чырвонаармейцы, з прычыны хронічнага стану казары, былі размешчаны ў прыватных кватэрах. Гэтыя акалічэсці ўмела выкарысталі чорнасоцены, якія ў сваіх кватэрах нацкоўвалі чырвонаармейцаў на савецкую ўладу, на аўраў.

У ліку іных адрываў у Гомелі знаходзіся г. зв. «руска-тульскі атрад», які склаўся з двух палкоў — 67 і 68. Чырвонаармейцы гэтых палкоў зьяўляліся цёмнай шкурніцкай дробна-ўласніцкай масай. Цёмныя радымы паўстанцы нават «стаялі за савецкую ўладу», але бяз жыдоў.

Зусім слушна, што на гэтай глебе вялікі паспяхова вырасьлі самыя агідныя беларуска-«фрукты». Утварылася падпольная контр-рэвалюцыйная арганізацыя — «Палескі паўстанцкі камітэт», — зьявіліся да супольна-цэнтральнага беларуска-ўкраінскага фронту. Тут вольска-пятаўраўскага фронту. Тут вольска-ўкраінскага фронту. Тут вольска-ўкраінскага фронту.

Зусім слушна, што на гэтай глебе вялікі паспяхова вырасьлі самыя агідныя беларуска-«фрукты». Утварылася падпольная контр-рэвалюцыйная арганізацыя — «Палескі паўстанцкі камітэт», — зьявіліся да супольна-цэнтральнага беларуска-ўкраінскага фронту. Тут вольска-пятаўраўскага фронту. Тут вольска-ўкраінскага фронту. Тут вольска-ўкраінскага фронту.

Даведлаўшыся аб прыходзе паўстаўшых эшалёнаў, гомельскія павятком РКП камандыраў т.т. Білецкага, Камісарова, Саліванава і Валодзьку для перамаўленьня з паўстанцамі. Дзекаўшы да васаду перлямантары зразумелі, што яны маюць справу з арганізаваным выступленнем і вярнуліся ў павятком. Была склікана нарада, дзека ваставаніла аказаць паўстанцам узброенае супраціўленне. Быў утвораны вайсковы штаб у складзе т.т.: старшынні раўкому Камісарова, старшынні надзвычайнай камісіі Ланго, рэдактара «Известий Ревкома» Білецкага, Гула і Я. Фрыда.

У распараджэньні штабу было толькі каля 300 чал. камуністых, аддэ-я мільды і історыянальных аддэла ЧК. Гэтых сіл для абароны гораду было, зразумела, замала. Там ня менш, было паставоўлена

Справа гр-на Касога

Коханова. (Уласны кар.). Нарэуком разгледжана справа гр Касога — палітычна-аграрна-бульбінны скандаль, якія выклікала вялікую цікавасьць з боку насельніцтва. Гр. Касога на пачатку для сумы бульбы, якія разлічаны на 25 пуд. бульбы, сінпу на 300 пуд. у выніку чаго аднойчы памсты абваліліся і паклочылі прадоучы там 3 жанчыны.

Адна з лепшых багушэўск.

Лепшай аўчэкай ЛКСМ раёне у па рас паўсуджаньні селянскай пазыкі зьяўляецца Славенская аўчэка, якая ўжо распаўсюдзіла на 300 пуд. пазыкі, гэта акрамя таго, што 15 камсамольцаў асобна падпісаліся.

Закрылі дзіцячы дом

Барысаў. (Уласны кар.). Гэтым днём гарсаветам вынесена вастапова аб закрыцьці існаўшага дзіцячага дому, у якім існавалі 50 дзяцей, з прычыны іхматэрыяльна-аграрна-бульбінны скандаль, якія выклікала вялікую цікавасьць з боку насельніцтва.

Забесьпячэньне вікай і машынамі

Бабруйск. (Уласны кар.). Для забесьпячэньня насельніцтва вікай, аграрна-бульбінны скандаль, якія выклікала вялікую цікавасьць з боку насельніцтва.

Спаганьне пратэрмінаваных пазык

Бабруйск. (Уласны кар.). На 1-го студзеня 1928 г. па пратэрмінаваных пазык налічвалася пратэрмінаваных пазык на 158.596 руб. Да 15-га сакавіка спадзявалася гэтых пазык на 81.784 р.

146 новых каапэрацыйных аб'яднаньяў

Не хапае крэдытаў. (Уласны кар.). У аграуэ савета аргавушца згодна плану 35 новых каапэрацый, 12 малочных арцелі, 6 савон-гарадных таварыстваў, 25 на-селянска-аграрна-бульбінны скандаль, якія выклікала вялікую цікавасьць з боку насельніцтва.

Закрылі дзіцячы дом

Барысаў. (Уласны кар.). Гэтым днём гарсаветам вынесена вастапова аб закрыцьці існаўшага дзіцячага дому, у якім існавалі 50 дзяцей, з прычыны іхматэрыяльна-аграрна-бульбінны скандаль, якія выклікала вялікую цікавасьць з боку насельніцтва.

Забесьпячэньне вікай і машынамі

Бабруйск. (Уласны кар.). Для забесьпячэньня насельніцтва вікай, аграрна-бульбінны скандаль, якія выклікала вялікую цікавасьць з боку насельніцтва.

Спаганьне пратэрмінаваных пазык

Бабруйск. (Уласны кар.). На 1-го студзеня 1928 г. па пратэрмінаваных пазык налічвалася пратэрмінаваных пазык на 158.596 руб. Да 15-га сакавіка спадзявалася гэтых пазык на 81.784 р.

ДЗЬВЕ ЛІНІ

прывяла да заміранья эканамічнага жыцьця краю. Гандлёвае жыцьцё буйных цэнтраў, як Вісьля, моцна заняпаа ў параўнаньні з даваенным перыядам, таксама пазлабла і дзейнасьць прамысловасьці. Тактыльная прамысловасьць у некаторых свайх цэнтрах скарэціла 30 проц. рабочых. Беспрацоўе шпарка расьце. Побач з гэтым праходзіцца палітыка павялічэньня рабочага дня. Буйнейшае і самае каштоўнае багацьце гэтага краю — лясы, самым дражэжным і барбарскім чынам знішчаюцца рознымі прыватнымі і чужаземнымі канцэсіянерамі. Яшчэ ў 1922 годзе Польшча прадала на 20 год ангельскім ляснапрамыслоўцам экспэ-ратацыю владары Беларускай пшчы. Таксама прададзі дзесяткі тысяч дзесяцін лэсу (Слоніская, Горадзенская акругі) французскім і іншым ляснапрамыслоўцам. Дражэжная і фарсаваная экспэлатацыя лэсоў Заходняй Беларусі канчаткова знішчае лясную гаспадарку краю. Дзяжкі падаткі, а таксама палітыка каленізацыі на украіна-пшыхан насаджэньня буйных польскіх лэгіянераў, афіцэраў моцна падрываюць магчымасьць разьвіцьця і аднаўленьня разбуранай сел. гаспадаркі. Цэлым рэкам партызанскіх паўстаньняў селянства вылуляла вялікае неадвальнасьце палітыкай польскага ўраду. Польскія адміністрацыі ня ўлічваюць, што населяўшы ведер, пажуць і буру. Вялігарнейшы палітычны ўплыў

Беларускай Грамады па беларускае селянства Зах. Беларусі, а таксама нарастаючы рух селян і рабочых за свабодна-нацыянальнае і сацыяльнае вызваленьне, — зьяўляюцца дэгіжымі вынікамі нацыянальнай і гаспадарчай палітыкі ўціску краю. Вялікім рэвалюцыйна-аграрна-бульбінны скандаль, якія выклікала вялікую цікавасьць з боку насельніцтва.

тывізацыі сельскай гаспадаркі павінны зусім рэканструяваць яе на новай тэхнічнай базе. Урадавыя мерапрыемствы па малярацы мільёнаў дзесяцін заблачаных земляў, па земляўнарадкаваньні, аграрна-бульбінны скандаль, якія выклікала вялікую цікавасьць з боку насельніцтва.

будова буйных гут, фабрыкі штучнага валакна (кошт 7 мільёнаў рублёў), буйных абутковых фабрык і шматлікіх дробных заводцаў па пераапрацоўцы сельска-гаспадарчых прадуктаў і г. л. Капітальнае прамысловае будаўніцтва на 1927-28 год зацьверджана па рэспубліканскай мясцовай і саюзнай прамысловасьці па абшарах БССР на суму каля 24 мільёнаў рублёў. Ясна наглядна дзьве лініі ў разьвіцьці Савецкай і Заходняй Беларусі. У Заходняй Беларусі праходзіцца лінія нацыянальнага ўціску і эканамічнага загібаванья. У БССР пры дапамозе працоўных Савецкага Саюзу — палітыка сацыялістычнай перабудовы і поўнага скармьстанья ўсіх вытворчых сіл. Робячы параўнаньне жыцьця і становішча Заходняй і Савецкай Беларусі, зусім лясны зьяўляюцца прычыны рэзкага неадвальнасьця шырокіх мас Заходняй Беларусі капіталістычным рэжымам. На вымышленая агітацыя агента Масквы або Менску выклікае рэвалюцыйныя настроі рабочых і селян, а дзейнасьць і палітыка капіталістычных адміністрацыйна-аграрна-бульбінны скандаль, якія выклікала вялікую цікавасьць з боку насельніцтва.

Штодзённа зьяўляецца за межамі маса новых каштоўных прац у ровных галінах, іх пальга ўсе пераключэньні нават на адну расійскую мову, ня лічычы мовы іншых нацыянальнасьцяў. Уваселюнае таварыства культурнае сувязі з замежжам можа шмат сказаць аб тым, якія ў культурнай сувязі ўзнікаюць затрудаваньні дэкуючы таму, што карысная кніга бывае недаступна шмат каму з-за труднасьці знадворнага характару — мовы. Неабходна разгарнуць у гэтых адносінах ініцыятыву зьяў да веру. Замежныя мовы неабходна прасунуць у масы. О. Каменева.

Літаратура—крытыка—мастацтва

Максім Горкі—грамадзянін

(Некалькі заўваг)

Былі ў расійскай літаратуры імёны, якія глыбей, чым Горкі, пра- сякалі ў глыбіні і антымоў ча- лавечага жыцця (такія быў Да- стаўскі); былі такія, якія больш разнабожа ахапалі яго, маццей адчувалі яго характа, смак і, ка- лі так можна сказаць, стыль (Та- стоў), але ніхто так ня любіў і ня любіць жыцця, а ў жыцці чалавека, ніхто так ня верыў у чалавека і ў яго сілу і волю стварыць новае жыццё і разумнае жыццё, як Максім Горкі. Чалавек—гэта ду- шыць гора, гэта ня толькі словы назарожніка Лукі, гэта вера і пе- даганенне Максіма Горкага.

Новага чалавека, творца і ама- тавіка ва адраджэнне чалавец- та, што гібе ў пуха капіталі- зму і яго ўрадавага дзецішча—ім- перыялізму, Максім Горкі шукаў і знайшоў—ён быў пралетары, сын рабочае класу, вясом, прасякнутай пачуццём і інстынктам жалосты- візму. Вышаўшы за метраў рабо- чае класу, прасякнуты насроўм ле- нінізму, Горкі глыбока верыў у моц рабочае класу, пераконны ў не пераможа і творчыства свай- го сумленна служыць пралетарыату. Але Горкі ня толькі вялікі пісьменнік: ён быў і застаецца вялікім грама- дзянінам. Старан насроўм праста- шае Расія мела ў асобе Горкага магутнага ворага, які неспынна паўставаў супроць царскае рэжы- мавы. На працягу годаў Горкі быў як-бы сацыяльным сумленнем свайі бацькаўшчыны.

У дні юбілею Горкага наш шры- ская адзначыць, што ён ніколі ня быў законным расійскім грамадзя- ным нацыяналізмам. Горкі быў адным з тых, якіх у радох расійскай дэмакратыі, якія рашуча і ўпарта выталілі з уцёскам на- цыяналізацыю былое імперыялі- змак. У асобе Горкага чалавек, які глыбока разумей іх нацыянальна-культурна патрабы і гаварыча абарончу іх. Ён высту- паў супроць жыгасвітану, су- ароўм басірафа, у якім апаўчыліся аўрыскія масы.

«Бессмысленно, стыдно, вредно для нас,—кажа ён,—угнетать на- род, который дал миру величайших пророков правды и справедливости и который не себя лишь оварает мир людей великого таланта и ума».

І далей: «русские земля несе- ть повинности ста равнодушных, раз-

приводит централизм у нас—об- мот говорит быстро возникающее в «недержавных» племенах созна- ние своего права на самостоятель- ное культурное развитие. Уже пред- ставители «недержавных» племен заявляют: «для нас, инородцев, все освободительное движение, все пер- спектива обновления России имеет смысл и ценность постольку, по- скольку оно несет нам новую на- циональную свободу, а вне этого условия нет для нас никакого об- щего дела и никакого стимула для общей борьбы... Нам все поровну, или в ничью».

Глыбока і сур'езна апаньваючы нацыянальным рухі народаў былое Расіі, Максім Горкі глыбока і ўду- мліва адвёўся і да адраджэння бо- лярскіх рабоча-спялнскіх мас.

М. ГОРКІ

ларскіх рабоча-спялнскіх мас. Ён бадай ля жалыскі прыстаў зму- шельнае новага болярскага чалав- ка і што новы і суровыя словы, ён добра разумей тым сацыяль- ным і нацыянальным арухі, што ад- бываліся ў болярскім грамад- стве.

У недаўня апублікаваным лістох Горкага да украінскага пісьменні- ка Міх. Коцюбінскага ў адным з іх (гн. «Новый Мир», № 1, 1928 год, стар. 182-191) ён пісалаваў з Капры, што атрымаў песьню і ноты «А хто там ідзе» і далей пі- ша наступнае:

«Меня эта вещь возмущала. Украинцы. «А кто это их, но один инди- ец».

Научил краяду лести, разбудил

счастье Л. Н. (Толстой) по- водит философское основание, на него исхода, ему подчинять- ся звал.

В Белоруссии есть два поэта: Якуб Колас і Янка Купала—очень интересные ребята. Так примитивно просто пишут, так ласково, груст- но, искренно.

Наши бы невозможно сих качеств. О, господи, вот бы хорошо было». І гэта лістаў Горкі ў 1910 г., калі Купала моў «Жалейку» і «Гусляр», а Колас толькі «Песнь Жалыбы». І тады ўжо на першых кроках вольтаў болярскага слова ён іх здолеў апаніць.

А ў свайі жыцці «О писателях самоучках» (Штр. 1914 г.) мы чы- таем наступнае: «Я обращаю вни- мание скептиков на молодую лит- ературу белорусов—самого забытого народа в России,—на работу людей, сгруппировавшихся вокруг газеты «Наша Вила». Позволю себе при- вести песню, написанную недавно Бо- лярским поэтом Янком Купалой:

А кто там идет по болотам и лесам
Огромной тучной толпой.
Белорусом.
А что они ищут на худых але-
чах.
Что поднимал они на худых ру-
ках.

Свою прииду.
А куда они ищут это прииду
вою.
А кому они несут на лонах свое.
На свет божий.
А кто-ж это их, но один инди-
ец —
Ириду несть краяду, разбудил
их сам.

Нужда гора.
А чего-же теперь закоченело им,
Угнетенным жена, жм, оловым и
тружкам.

Людьми звется.
Чтобы уяснить себе глубокий
смысл этой песни,—которая, может
быть, на время ставит народным
теним белорусов,—читателю сле-
довало бы рассмотреть «Нашу Ви-
лу»—она много интереснаго скаж-
ет».

Ідзі Горкага аб вольным супра- цюўніцтве народаў Усходняй Эўропы адвёўся толькі ў 1917 годзе, калі новы чалавек, пратэ- ры стаў на чале ўлады. «Все паролу» прыёс народом Б. Імпе- рыя Кастрычнік і мудрае вырашэн- не нацыянальнага пытаньня саму- ністычнай партыяі.

Беларусы чалавек, які на пра- цягу якоў быў баяны і патноса для культуры свайі гістарычных

1868—1928

29-га сакавіка міне 60 год ад дня нараджэння вялікага расійска- га пісьменніка-самаходку Максіма Горкага. З самай гушчы народных мас вышаў Горкі. Нараліўон ў сямці міжгарод каля рамесніка- драпіроўшчыка, раба пахаваў баць- коў, прайшоў сурорую жыццёвую школу, вытрымаў жорстаку бараць- бу за існаванне. Быў ён і «хлоп- чыкам» у магазыня, і кухарчу- ком на паралава, і пекаром у пя- карні, і вараўніком на чыгуны, і гурчыхкам у шорце і проста ба- севком. І вось, дакучычы вялікаму настанскаму таленту і ўпартай пра- цы, прабіўся Горкі з нізоў на літаратурныя верхавіны, «зараб- ляе» сабе месца сусветнага пісь- менніка. І ў той-жа час ён заста- ецца верным сынам рабочых на- родных мас, стойкім і нехляпым барацьбітом за іх вызваленне, прымае актыўны ўдзел у рабочым рэвалюцыйным руху.

З свайго боку, нізавы чытач— рабочы, селянін, адрозу-ж прыстаў у Максіме Горкім пісьменніка «свайго», нязвычайна таварыша і і прыцяга. Добра выталіла гэта пачуццё сувязі з Горкім у словах аднаго чорнарабочага: «Божы чла- вецк, хто-б ён ня быў, а рабочае катэгорыі, але ў душы яго воць нешта жыло: гэта пацям аб Гор- кім».

Боратва пратэдыі 35-гадовы творчы шлях пісьменніка. У першым перыядзе (1892-1899) свайі дзейнасці Горкі выступае, як «буржэстнік» падмождачай ре- валюцыі, але выступае пакуль як- ча пад сцягам рамасцішчы.

У другім перыядзе (1899-1905) Горкі ўпарта шукае пачуцця буд- жаўніка, творца новага жыцця.

У трэцім перыядзе (1905—1909) Горкі творыць пад вялікім ура- жаннем ад рэвалюцыйнага вытоў- лоньня рабочае класу ў 1905 го- ды. Той тэрай, якога шукаў Горкі, знаходзю. Гэта—парадыі арані- зовы пратэарынт, аргані амані а пачыформе рэвалюцыйнага мар- шу ку. Горкія ствараліца «Ра- сск», «Мать», «Исповедь», «Лето- пис».

У 1910 годзе, апынчычы на- стаячку дзейнасці Горкага, У. І. Ленін піша: «Горкі блызуўона Бу- ляршын прадастаўляе пралетарскага мастацтва, які шмак для яго зра- біў і яшчэ больш можа прабіць».

У чацьвертым перыядзе (1909-1915) Горкі разгортае дасканды, мастацкі пакал павятовай імпа- ская «окурарской» Ругі. Вялікім ча такім эскраным бытавым пака- ным, як «Геродок Окурар», «Матью

Да сонных блакітных вазёр

Нататкі аб Вандроўным тэатры

З гэтым чалавекам хочацца гаварыць усё больш і больш, і усё больш і больш ён становіцца для нас пісаным і блізкім. Та- варышу Галубку ўжо 45 год— і хлопатныя раскістаныя дні авто- ра, тысячавёрстыя прасторы ў па- дволье вандроўнай трупы, раласць і боль за свой тэатр,—усё гэта прабілася на скронях шмакатым срэбрам старасці і завола чорных жылых вачэй развіліся ў тонь- ких пучках маршчыні. Але ад тэта- га чалавека вое такой маёвай на- ладосцы і сьвежасцыю.

Ён гаворыць больш імімісці не- ўзавімымі рухамі і імітам—і ты, з няным здыўдзеньнем, бачыш гора- дў яго апавяданьня пудоўна жы- мі і натуральнымі. Вось дзел, які прышоў на сьветакль і задуменна апусціў сіваю бараду на зложа- ныя рукі, якія пацірае бярозавым лісь... Вось шпаркая замурвала кучка вясновае дэтары, якія да- ганяе прыехаў шаго Галубка і ўпарта цягне наперабы:

— Дзяўска Галубок, дай білет.. Дзяўска Галу-бо-ок... ядры тваё пакаў!

Арганізатар і дырэктар, артыст і музыкант, грывар і бухгалтар, кавторшчык і драматург, скарбяіс і рэжысэр, раскільні і дэбаратар нашага Вандроўнага тэатру—Ула- дыслаў Галубок зараз зянт думка- мі аб блізкім высьведзе трупы ў тлуш Полаччыны. Тэатр—агурта- ваны калектыв з 30 чалавек—зусім нялаўна выярнуўся з бератой Прыпяці, з пяскаў і балот Мазыр- шчыны, дзе ён праехаў зянт 200 кілест і выступаў перад 30 тыс- ячмі селян, рабочых і чырвонач- мейцаў. І вось зараз—туды, на паўнач, да сонных блакітных вазёр.

Полацкія балягоны могуць рада- вацца і чакаць прыбыткаў. Не шпаней, як праз месяц іх сабой дядзька Галубок з вялікае пада- рожка. Патнаццать вазоў, пагру- жаных 30 чалавекамі і 100 пуламі багажу, выцігнуцца шуграм і з пясчанікі, грукатам і сьлюхам ра- нуцца па тасцышчы—у даякія і блізкія мастацы і вёскі. Падрож- ным сьлівае будучь сьліваць ко- ням і з адыўдзеньнем патацца:

— Куды гэта ідуць на вясельле? Другія, што больш ведаюць, з ухмылкаю пракаўць:

А чым-жа не цыганя? Высока на патружаных куфрані з вопрат- каю вазох хістаюцца хлопцы ў сьляманых панталюках. Другія ідуць калі ковай, таловы іх эксцэнтрыч- на павязаны рознакалернымі ку- сткамі, кашулі—праз плячо (сонца бязлітаскае!)—і песьня—заныле- налі і стоўленая—ідзе побач:

Журавыны ня ўзышлі,
Кавуны вясохлі...

Дзяўчаты з шпрэціх вазоў, аку- чаныя і змардаваныя, з няўнай алоscopy на «хланцоў», якія нібы- та вінаваты на ўсіх аджасцых дарогі,—падхоплываюць:

Ка мне хлопцы не кадылі,
Ах, каб яны падохлі.

А шлестэня ўжо чакае, у шлестэ- ку ўжо даўно раскуплены ўсе бі-

нашту бесьць у гэтым тэатры з іх пастаралымі традыцыямі і часным рэалістычным афармленьнем вя- нішч, што так прыцягвае імянна масу. Можа гэта і бесьць той «хлеб мастацтва», аб якім вільсці гаварыў Ленін Клары Цэткін. За адзі- жа толькі 1927 год Вандроўны тэ- атр даў 202 пакавы, з якіх 120 —у правінцыі. А за ўвесь час працы трупы—гэта значыць, па- чынаючы з 1920 г.—на пастаюч- ках Галубка пабырала звыш 3-х мільёнаў чалавек. Які другі тэатр можа назваць такую лічбу?

Нядаўна ўспялі пытаньне аб на- даньні Галубку годнасці народнага артыста. Гэта і зраўнамола. Я ня ведаю—ці бесьць сярдох культур- ных працаўшчыкоў Беларусі яшчэ адзі чалавек—такі папулярны, як Галубок. Школы дасылаюць да яго дэлагатыі з просьбай працягаць лаяцыю аб сучаснай болярскай лі- таратуры. Бабы на рынку, шун- лядчы катаны капусты, перадаюць адна аднай, уздыхаючы, што «зядзь- ка Галубок захвараў» і «страба па- чыкалі, пакуль устане—без яго дарма... Селевін-бидлак з Нараў- лінскага рабду з шчырым захад- лоньнем гаворыць Галубку:

— Братка ты мой,—ён рвануў сьбе за крысы аўчыны,—вось гэта сажух мяне так не саграў, як тваё «Ганка» саграла!

Цікава, што ўсенароднае ляр- васьць да Вандроўнага тэатру па- ралалася і жыліла. Гэта не па- рыхоке, а факт. У Ленін да трупы прыстаў чорны каплі, які так заружыўся з асторыі, што жмуў і мілі ў історыяне, у аудо карыдоры, а каплі тых ішкі ў пардох, па сьпінтэцал, дык ён, як сьлязлітэты, дажыўся на ганак і суіна чакаў, пакуль ськопчыцца пакаа.

Хто ведае — можа для гэтых каплі Вандроўны тэатр быў дара- жэй, чым для некаторых нашых арганізацыяў. Як-жа—гэта-ж «кау- туршчыкі»... Ці-ж яны ведаюць, што такое тэхніка тэатральнай і- ры? Ці-ж яны маюць уяўленьне аб ігры сьветлачых аэстаў і та- нцуючым тэраолах? Пабей!

Балі Галубок выярнуўся ў БДТІ за некаторымі п'есамі, бо ён разу- меў, што яго рэпартуар бедны і ня зусім актуальны, дык атрымаў халодым адмоўным адкаа. Бачыць—бачыць канспуранцыі.

Нашы стацічныя тэатры тра- дыцыйныя на імімісцы саваі-

У. ГАЛУБОК

Васа ніколі ня была адтры- та больш за 1—1 з пал. гадзіны! Праўда, тут треба ўлічыць тое, што каля 40 проц галдачой прадукава- ца на сьпінтэцкі тэатру дармова. То- та—сваіне і батраці, рабочыя і пучы, у якіх няма 20-30 жал. на білет, а не пааладзюць Галубка—немагчыма.

Трупа ніколі ня бачыла пустых радох праслаў—праўдзёй дэмак, якіх так добра зябачі і БДТІ, і БДТ 2, і Лурыйскаму тэатру.

Народ усюды—у пратодах, на рынках, на сьфайрстай будыц, на ку- лісці. Акторы граюць у цес- ным чалавечым коле, ішоо ды- каа ў твар, уздыкае, перапантэа- ецца, сьлівацца і шпаней вялікае, пакуль у тэатры ці патам раз на шьідэа Галубок і ня скільні гала- вы перад нарастанчай хваляй апа-

нашту бесьць у гэтым тэатры з іх пастаралымі традыцыямі і часным рэалістычным афармленьнем вя- нішч, што так прыцягвае імянна масу. Можа гэта і бесьць той «хлеб мастацтва», аб якім вільсці гаварыў Ленін Клары Цэткін. За адзі- жа толькі 1927 год Вандроўны тэ- атр даў 202 пакавы, з якіх 120 —у правінцыі. А за ўвесь час працы трупы—гэта значыць, па- чынаючы з 1920 г.—на пастаюч- ках Галубка пабырала звыш 3-х мільёнаў чалавек. Які другі тэатр можа назваць такую лічбу?

Нядаўна ўспялі пытаньне аб на- даньні Галубку годнасці народнага артыста. Гэта і зраўнамола. Я ня ведаю—ці бесьць сярдох культур- ных працаўшчыкоў Беларусі яшчэ адзі чалавек—такі папулярны, як Галубок. Школы дасылаюць да яго дэлагатыі з просьбай працягаць лаяцыю аб сучаснай болярскай лі- таратуры. Бабы на рынку, шун- лядчы катаны капусты, перадаюць адна аднай, уздыхаючы, што «зядзь- ка Галубок захвараў» і «страба па- чыкалі, пакуль устане—без яго дарма... Селевін-бидлак з Нараў- лінскага рабду з шчырым захад- лоньнем гаворыць Галубку:

— Братка ты мой,—ён рвануў сьбе за крысы аўчыны,—вось гэта сажух мяне так не саграў, як тваё «Ганка» саграла!

Цікава, што ўсенароднае ляр- васьць да Вандроўнага тэатру па- ралалася і жыліла. Гэта не па- рыхоке, а факт. У Ленін да трупы прыстаў чорны каплі, які так заружыўся з асторыі, што жмуў і мілі ў історыяне, у аудо карыдоры, а каплі тых ішкі ў пардох, па сьпінтэцал, дык ён, як сьлязлітэты, дажыўся на ганак і суіна чакаў, пакуль ськопчыцца пакаа.

Хто ведае — можа для гэтых каплі Вандроўны тэатр быў дара- жэй, чым для некаторых нашых арганізацыяў. Як-жа—гэта-ж «кау- туршчыкі»... Ці-ж яны ведаюць, што такое тэхніка тэатральнай і- ры? Ці-ж яны маюць уяўленьне аб ігры сьветлачых аэстаў і та- нцуючым тэраолах? Пабей!

Балі Галубок выярнуўся ў БДТІ за некаторымі п'есамі, бо ён разу- меў, што яго рэпартуар бедны і ня зусім актуальны, дык атрымаў халодым адмоўным адкаа. Бачыць—бачыць канспуранцыі.

Нашы стацічныя тэатры тра- дыцыйныя на імімісцы саваі-

«Культурна революцыя» — гэта быць доўга — свабоды і аднаго».

Ён зварочваў увагу расійскага грамадства на тое, што «национальныя праблемы в России несравненно более сложны, чем, например, в Австрии. Интеграциональная наша страна должна знать и помнить, что, благодаря «мудрой политике», 55 миллионов великорусского племени постепенно вытеснялись из 170 млн. населения страны и доминировать для себя встанет в положении, враждебном всему оставшемуся населению, в том числе — украинцам. И очень вероятно, почти неизбежно, что однажды великорусский народ, вынужденно оглянувшись вокруг, увидит себя во враждебных отношениях со всеми племенами империи и, — хотя эти отношения созданы не его волей, — разбираться в них, бороться с ними должен будет он».

Горкі ўсёй душой пераважаюць дэмаркатычны нацыяналізм былое Расіі, іх палітыку нацыянальнага ўдзела, акая зрабіла в Расіі вялікую турму народаў, бачыць у гэтым выніцы аналізе пераважнае сутэтурнага росту народаў Расіі.

«Промоведь централизма в стране с населением в 173 миллиона, говорящим на 53 языках, — это неестественнейшая провокация культурного распада страны».

К чому прыбодат централизм в странах этнически-пестрых — это мы видим на примере маадо-турок и скоро увидим в Австрии. К чому

«Им не само по себе, — это нужна вера, нужна гордость».

Это — эпитафия к нашей истории — история пассивных людей. Это крик древней дриады, отравленной фатализмом. Именно под это по-

Святкаванне юбілею Горкага ў БССР

Пры Наркамасьветы БССР арганізавана камісія па правядзеньні юбілею Максіма Горкага. У склад камісіі ўвайшлі т. т. Баліцкі, Валасевіч, Слікевіч, Жылуновіч, Кулак, Некрашэвіч, Вальфсон, Пятуховіч і Курьба Чорны.

Камісія настанавіла юбілей Горкага адсвяткаваць па культурнасьветных установах Беларусі наступным парадкам: — 29 сакавіка ў кінокультура аббудзеца ўрачыста агульна-гарадзкі вечар, прысьвечаны паміж іншымі грамадзкай дзейнасьці і літаратурнай творчасьці Максіма Горкага.

31 сакавіка ў клубе Карла Маркса будзе наладжана агульна-гарадзкі вечар камсамолу і рабочай моладзі гораду Менску, прысьвечаны дзейнасьці і творчасьці Горкага. Арганізаваны вечар ўскладаецца на клуб «КІМ».

Акрамя гэтага на рабочых клубах у паряд часу паміж 29 сакавіка і 8 красавіка наладжваюцца літаратурныя

вечары, прысьвечаныя творчасьці Горкага.

Прапанавана ўсім ВНУ і тэхнікумам арганізаваць вечары Горкага.

На сьмягодках у гэты перыяд часу на лекцыях па літаратуры будзе высьвятляцца дзейнасьці і творчасьці Горкага.

У акружковых цэнтрах мясцовымі сіламі будучь праводзіцца вечары, прысьвечаныя дзейнасьці і творчасьці М. Горкага.

Белдзяржкіно паміж 29 сакавіка і 8 красавіка ў адным з кінамаграфіаў пакажае кіно-фільм «Маці».

Белдзяржсвыдавецтва ўключае ў плян сваіх выданьняў пераклады некаторых твораў Горкага на беларускую мову.

Камісія настанавіла праціць Беларускае абдзяленьне дзяржаўнага выдавецтва РСФСР арганізаваць выстаўку кніг, прысьвечаную грамадзкай дзейнасьці і літаратурнай творчасьці М. Горкага.

У пятым выпуску (1917-1927) пісьменьнік выпуса рад пазначайна прыгожых мастацкіх твораў, якія зьяўляюцца нібы гістарычнымі ўспамінамі: «Моя университет», «Досыднік», «Росады», а потым два вялікія раманы — «Дело Артамоновых» і «Жизнь Клима Самгина».

Да гэтага часу мы гаворым аб Горкім толькі, як аб мастаку-балетрыстам. Але пельга не адзначыць і яго выдатнай ролі, як рэдактара і кіраўніка рабоча-сялянскага літаратурнага маладзтва. У 1914 г. Горкі выпусьціў першы ў нас зборнік пралетарскіх пісьменьнікаў і ў прагаво маў сьмеласьці сказаць наступнае: «Я моцна перакананы, што пралетарыят можа стварыць сваю мастацкую літаратуру, як ён стварыў — з вялікай труднасьцю і вялікімі ахвярамі — сваю штодзённую прэсу. Гэта перакананьне мае вырасла на грунце шкаттадовых нагляданьняў маіх за намагацьнямі, якія сотні і тысячы рабочых, рамеснікаў, сялян упарта трацяць у спробах вылазкі са паперы свае думкі аб жыцьці, свае нагляданьні і пачуцьці».

Мы ведаем дзяпер, што гэта перакананьне Горкага было падтрымана і апраўдана жыцьцём, што наш час адзначае вялікім ростам мастацка творчасьці пісьменьнікаў пралетарскіх і сялянскіх і шырокім рухам рабкораў і сельбораў.

Важна ў гэтым была роля Максіма Горкага. Праф. А. Цынгаватаў.

А можа, як таго было згодна ў Беларусі рабна, іх эпоу спаткае чыганскі табар, і, прыняўшы артыстых за сваіх, зачытае-калі лны чыганам і худы едуць?...

„ГІРШ ЛЕКЕРТ“

У ЯЎРЭЙСКИМ ДЗЯРЖТЗАТРЫ БЕЛАРУСІ

Сьмим твор „Гірш Лекерт“ маладога, таўжэнавіта паэта А. Кушырова, такая вялікая падзея ў яўрэйскай літаратуры, што аб гэтым, бады, треба было б напісаць спецыяльную работу.

Яўрэйская літаратура мае ішчо адзіна такі будыні паэтычны твор. Гэта „Гойлам“ — Г. Лейбаса. Але напярэж — „Гойлам“ мае пераг правілічных меса, а па-другое, гэты твор перапоўнены сапраўднай містыкай. Тэма старая, нікому непатрэбная.

У Маскве, калі тав. А. Кушыроў чытаў перад літаратарамі драму „Гірш Лекерт“, крытыкі раўнялі яе з „Барисам Годуновым“. Гэтае параўнаньне зусім неадпавядае ад апраўды. Гэта сапраўды класичны твор, гэта твор, які робіць злоку, гэта дасканалы твор. І апрама тэма — рэвалюцыйная тэма ў ідэалістичным сэнсе ўяўнае вытрыманая.

Эпоха і меса работы „Бунд“. Герой — будзвец. Тэма было б надысьні да гэтай тэмы так умела, з такім тонкім веданьнем эпохі, треба было пазбавіна ад тоўстага налёту ідэалізацыі, які быў створаны маладо „Бунду“; треба было проста, правільна асьвятліць гісторыю. І пры гэтым усё гэта даць не ў аляпаватай форме агіткі, а ў мастацкім, чыста мастацкім творы.

А. Кушыроў вытрымаў экзамен. Кушыроў вельмі тонка і ўдала хавраваў. Ён не паказаў гісторыю... Пярыйдем да паставоўкі.

уон Беларуса, і коце гэтага тэмы ня з абнавінамі жацьця, коце іны расцаткуны і багаты прымітыўныя тэмыныя эфэктамі — іх рабочы і белыны, студэнт і насаўнык ко-дэцы глядзець другі і трэці раз.

Да гэтага зьмову мы тав. Рафальска бачылі ў адной буйной паставоўкі — гэта „На покаяной кона“. Я-бы ня была ўдала гэтай паставоўка, але ўсё-ж такі апа — і судзіць па ёй аб мастацкім творы ражысэра ня так пелька, як пелькі пелька. Але за гэты зьмов тав. Рафальскі паказаў нам ішчо зьмов паставоўкі — „Ботвін“ і „Лекерт“. Цяпер ужо можна з упэўненасьцю сказаць, што тав. Рафальскі павінае разгортваць свае ражысэрска сілы. Ужо ў паставоўкі „Ботвін“ можна было бачыць, што мы ішчо справу з сапраўдным ражысэрам. Чыстата аправоўкі, умелыя выкарыстаньне кожнае пляцоўкі на сцэне, камбінаваня мизансэна, трэктоўка тэатраў, — усё гэта было т. Рафальскім зроблена вельмі добра. Але „Ботвін“, як драматычны твор, — не складаны, задача заключалася толькі ў тым, каб умела выкарыстаць мэта-р’ял.

„Гірш Лекерт“, як мастацкі твор, куды глыбей і больш складаны, чымся „Ботвін“. Тут ужо треба было выліць сапраўдную ражысэрска творчасьці, треба было стварыць тэатральны мастацкі твор. І тав Рафальскі такі твор стварыў.

У вяртоткай заметны няма магчымасьці падрабязна спыніцца на гэтай паставоўкі, мы можам толькі сказаць, што няв ўтварае мацвейшым ўражаньні.

Б. Аршанскі.
(Канец будзе).

іны тух вышталілі першаму тэатру паставоўкі Мальсэраўскіх п’еса. А Вадрэўны тэатр ня мае на ішчо зрабіць самую простую веспрату для сваіх сялянскіх п’еса. Баштэраў тэатру быў скарачаны ў тры разы. Нізік ішчых дэацый тэатр, зразумела, ня мае. Зборы і субсыдыя ледзь-ледзь акупляюць падарожны і працу актараў пры ўмове самага мізэрнага ганарару. Сем Галубок страшэнна перагружаны, іну патрэбны добрыя памочнікі — ражысэры, але дзе ўаць дзе-ня гэтага сродкі?

У часе адной паставоўкі на Собраньня, калі ішла п’еса «За мураванага сьціннай», глядзч — рабочы перапынуў актара — той гаварыў доўгі пэсамістычны нападэг:

— Ён страдаць! Лепш са-курю.

Гэта сымптаматычна. Гэта значыць, што маса вырасла і патрабуе ад свайго тэатру большага і лепшага.

Галубок і яго трупа змогуць павесці ў масы сапраўднае рэвалюцыйнае мастацтва. Толькі для гэтага патрэбна дапамога: сродкі, п’есы, адпаведная арганізацыя справы.

«Хлеб» Галубка — самы патрэбны прадукт ідэалістичнага харчаваньня мас. Дапаможам зрабіць яго ішчо больш смачным і добраўнасным. Міх. Гольдбэрг.

Джон Рыд

ЗАКОН*

Не толькі зморк ахінае горах, маса маладых жанчына зьяўляецца на вуліцах, — і ўсе яны праходзяць

* Джон Рыд — аўтар вышэйшай кнігі „10 дзён, — якія ўскладзкулі сьвет“ — прыжыў у Расію ў 1917 годзе ўжо вядомым пісьменьнікам. Ён напісаў дзьве кнігі — „Мядовая Мэсыка“ (1914 год) і „Улюбж фронт“ (1916 г., бесьць у расійскай перакладзе), якія зьяўляюцца вядомыміма класичнымі павіткамі ваеннага ірэдэсідэнта, а таксама досыць шэфэра рэказаву, якія могуць быць зьлічаны да вялікіх твораў амерыканскай мастацкай прэсы.

Джон Рыд нарадзіўся ў горадзе Порт-лендзе штату Арегон у 1887 годзе. На скавучыні Гавардаўскага універсітэту ў 1910 годзе, ён пераехаў у Нью-Ёрк, дзе ўрашываў у розных рад-кальчых аса-сістак. У часе сусьветнай вайны, ён адпраўляўся ў Эўропу ў якасьці ваеннага карэспандэнта.

Восемью 1917 году ён прыехаў у Расію, у Ленінград, дзе чапаў у самую гучынае Інтэрнацыяналь рэвалюцыю, усё апына ікой ён так жапа вянвў у галоўнай працы свайго жыцьця. У 1919 годзе ён хутчы ў амерыканскую камуністычную партыю, акая тады арганізаваная, і быў абраны ў яево Выканком у Іаветэрыю. Раньняе сьмерць спына баючыю дэянасьці пісьменьніка і рэвалюцыянара — ён памёр ад сьпіннага тэафусу ў Маскве 17-га кастрычніка ў 1920 годзе і пахаваны над Крэмлёўскае сьціннай.

міма гэтага рогу, — пісаросыма, з жорсткімі творамі, «таньня» жанчыны, яны здаюцца якінісьці перары іштушканы, якіх ішчыльва аблягае іх пер’е. Яны ідуць у Чатырнаццатай вуліцы да пляцу Ірвінга, паварочваюць навад да Юні-ён-Сквэру на Шаснаццатай вуліцы, ідуць па Пятнаццатай вуліцы, — пракровячы зноў міма гэтага рогу да Траэяй Аэною. І, такім чынам, робяць кола, заўсёды вярочаючыся да гэтага рогу. Гэты рог Пятнаццатай вуліцы і пляцу Ірвінгу прыдывае іх да сьце, як магніт. Можна быць на гэтым асаблівым роге іх чакае прыгода, ішчасьце, ці нават любоў. Чаму ён атрымаў такое значаньне? Мужчыны добра ведаюць гэта; вечарам у кожным дэ-жыны кутку тут тэрчыць кацілак; некаторыя ішчолькі адважыны, што стаць нават адкрыта пры поўным сьвятле ліхтарні. Забраваючы іх локчыні, вабячы іх сваімі клубамі, напонтваючы непарушнымі губамі інтымныя словы, перанятыя камэр-цыялі у любові, — міма іх праходзяць жанчыны.

У гэтым квартале бесьць свой нямінучы «бручок». Ён ідзе па тым-жа шляху, па якім праходзяць жанчыны, але ідзе ён павольнай, важнай паходкаю. Гэтым ён пабуджае жанчыны да вечнага руху, не дазваляючы ім ні на хвіліну спыніцца, — ствараецца уражаньне, што яны кудысьці ідуць

Грамадства не дае распусьце адпачыць.

Калі паліцэйскі паказваецца на рагу, жанчыны, якія затрымаліся тут, відаюцца ў розныя бакі, як зграя рыб і, покуль ён не адыдзе далёка, хавваюцца ў цёмных заву-ках. Што чакае тую, якую ён затрымае? Выспа. Гэта месца, дзе злоўленыя на вуліцы жанчынам адрэзваюць валасы.

Але паліцэйскі ня ўжывае нізік хітрасьцяй, ён проста на хвіліну спыняецца, горда махаючы сваёй дубінаю, а потым праходзіць далей у кірунку да Чатырнаццатай вуліцы. Ён мае вялікае задавальненьне наглядзець, як жанчыны пры яго зьяўленьні разьбігаюцца.

Яго шырокая сьвіна хаваяцца ў цемнаце; жанчыны зараз-жа вярочаюцца навад, пераходзяць з месца на месца, увад і ўперад не адчуваючы стомленасьці.

Я стаў на рагу, паглядаючы за гэтай камоўдай, і да маіх вухай даносіўся заглушаны шэпт жанчыны і ціхае шарканьне іх ног. Адна заклікала мяне, другая за-яла, — гледзячы на тым, акая з іх абедала сеньня, акая не. У гэты момант паказаўся паліцэйскі.

Яго влізарныя плечы выпылілі з зморку Чатырнаццатай вуліцы. Ён набліжаўся да нас з выглядам абсалютнага манарха. Жанчыны ці-

ха разьбегліся і на рагу засталіся толькі тры жывыя істоты: шып-чая ліхтарня, паліцэйскі і я.

Хвіліну ён стаў на месцы, вымахваючы сваім кійком і змрочна паглядваючы на бакі. Здавалася, ён чымсьці быў незадаволены; быць можа яго мучыла сумленьне. Но-тым яго погляд упаў на мяне, і ён строга нахмурыву бровы.

— Праходзьце — крыкнуў ён, па-качаўшы важна галавою.

— Чаму? — спытаў я.

— Ня важна — чаму. Таму, што я загадваю. Ідзецце адгэтуль зараз-жа.

Ён зрабіў крок у напрамку да мяне.

— Я нічога не раблю, — сказаў я. — Я ня ведаю такіх законаў, каб грамадзяніну забаранялася ста-яць на рагу, калі ён не перашка-джае руху.

— Досыць, — затрымоў на мяне паліцэйскі, грозна памахваючы ду-бінкаю перад маім носам. Праходзь-це, а калі не, дык уташчу, як треба...

У гэты час мой погляд упаў на якогосьці дэрслага мужчыну, які праходзіў міма з пакункам над ру-кою.

— Выбачайце, — зьвярнуўся я да яго, — я хачу прасіць вас быць сьмелкаю ў маёй справе.

— З задавальненьнем, — любезна сказаў ён, — а ў чым справа?

— Я спакойна стаю на гэтым рагу, як раптам да мяне падышоў паліцэйскі і загадаў убірацца адгэ-туль. Я ня бачу прычыны, чаму я павінен гэта зрабіць. Ён пагражае пабіць мяне, калі я не пабду. Я пра-ві нас інасьведчыць, што я не ака-зваю ніякага супраціўленьня. Калі я зрабіў зьзначыства, няхай мяне арыштуюць і адправяць у Ночны суд.

Паліцэйскі зьзнаў сваю маску і вадумлена пачаў галаву.

— Гэта зусім справядліва, — ска-заў незнаёмы. — Хочаце запісаць маё прозьвішча?

«Бручок» адразу прынаў гэта да вядана.

— У такім выпадку ідзе, — закрываў ён, груба бяручы мяне за руку. Незнаёмы паказаў нам спакойнай вочы і пабег далей, а мы пашлі ў кірунку да Пятнац-цатай вуліцы. На дароце мы не ска-зали ні слова адзін другому. Я ба-чыў па ім, што ён, як быццам за-непакоены і нават ня мае нічога супроць, каб адпусьціць мяне. Але сьціснуўшы зубы, ён упарта вёў мяне далей.

Мы ўвайшлі ў бруднае паміш-каньне Ночнага суду, прайшлі ба-кавы калідор і падышлі да дзьвя-рой, што вялі ў пакой для арыш-таваных і былі адгарожаны кра-

тамі ад агульнай залі. Праз адкры-тыя дзьверы мне відно было на той бок крат некалькі чалавек, якія сядзелі на лаўках, — звычайныя гля-дзчы, надзьмычай цікаўны і старыя лўрэйка у рыжым парыву. Яна сядзела і кагосці чакала, пільна ўвіраючыся на дзьверы, праз якія ўводзіць арыштаваных. На высо-кай столі гарэла некалькі лямпак, цёмная агідная сьценная абшлўка, зробленая пад чырвоная драва, толь-кі павялічвала зморк. Здавалася, што справядлівасьць баіцца сьвятла.

Наперадзе мяне быў другі «ака-чында» — маленская худая дзьлўчы-на, якую трымаў за руку адаравен-ны паліцэйскі. Не спадніца, эка-гасьці неакрэсленага колеру, была моцна пакамечана і ішчыльна аб-хоплівала клубы, не бацінкі былі больш адпаведнага разьмеру і ў не-калькіх месцах парваны; аблеска каплялош упрыгожвала вялікае кры-лівае плро.

Судзьдзя, адзеты ў чорную су-дзейскую мантыю, падняў уверх ру-ку. Я не дачуў, што ён сказаў.

— Прыставала да праходжых, — пачуўся хрыплы голас паліцэйска-га, — на Шостаі Аэною каля Двад-цаці Траэяй вуліцы...

— На 10 дзён па выспу... На-ступны.

Дзлўчына ваінула галаву навад і нагла зарэгатала. — Вы... — рэзка ўскрыкнуў на-

і зноў зарэгатала. Але паліцэйскі груба штурхнуў яе, і яны зьніклі за дзьвярыма.

Я зрабіў крок у перад Сьмех дзлў-чыны ішчэ гучаў у мяне ў вушох.

Судзьдзя старанна ісаў ішчосці па кавалачку паперы. Ня гледзячы ўверх, ён кінуў:

— У чым вы абвінавачваеце арыштаванага?

— У супраціўленьні, — вярочна бурывуў паліцэйскі.

— Я сказаў яму праходзіць, а ён заявіў, што ня хоча...

— Гі, — расьсеяна пражарытаў судзьдзя, ішчучы далей. — Ня жа-дае, а. Ну, што вы скажаце ў сваё апраўданьне?

Я наўчаў.

— Не жадаеце адказаць, а? У такім выпадку я вас пашлю...

Ён раптам падыў вочы, убачыў мяне, і твар яго расшыўся на ўсьмешку.

— Здароў Рыд — гукнуў ён. Потым паглядзеўшы на паліцэйскага зьмя поглядам, ён сказаў грозна:

— Калі вы ішчэ калі-небудзь прывядзіце сюды майго прыяцеля...

Ён ня скончыў фразы. Потым зьвярнуўшыся да мяне, спытаў:

— Хочаш пасядзець крыху по-руч са мной?

Нер. К. П.

Аднаўленьне ўсесаюзнай здраўніцы

Землятрасенне, якое адбылося ў верасні мінулага году, часова вывела з строю рад санаторый, дамоў адпачывку і іншых курортных устаноў Крыму. Урад СССР асыгнаваў буйныя сродкі на аднаўленьне зруйнаваных землятрасеннем будынкаў і запрапанаванай Курортным Аб'яднаннем Паўднёвага берагу Крыму ўжыць тэрміновыя меры да аднаўлення бесперабойнага функцыянавання курортаў.

Зараз ужо паглядаецца наплыв хворых у Крым і функцыянуючыя там 600 санаторных ложкаў перапоўнены.

Да пачатку вяснова-летняга сезону ў санаторыях і здраўніцах

Крыму будуць абсталяваны 2.600 месцаў.

У Місхоры, Сімеізе, Ялце і Алуццы адкрыты добра абсталяваныя паліклінікі, арганізаваны лекавыя пляжы і дзетсталоўкі пад кіраўніцтвам спрактыкаваных дактароў.

Ёсць выстарчалны дачны фонд з добра абсталяванымі паасобнымі пакоямі, якія адаюцца з камунальнымі паслугамі за нявысокую плату, пачынаючы з 1 руб. за суткі для адпачываючых і амбулаторных хворых.

У Місхоры адкрываецца дзіцячы дэспін санаторы.

Па ўсім узбярэжжы Паўднёвага Крыму арганізуюцца 2-тыднёвыя экскурсіі.

МЕНСК

Сёння адкрываюцца бесперагрузачныя зносіны паміж СССР і Польшчай

Сёння адкрываюцца бесперагрузачныя таварныя зносіны паміж чыгужкамі СССР і Польшчы шляхам перастаноўкі вясёл вагонаў на станцыі Негарлае з саветскага боку і на станцыі Дзальбунава на польскай тэрыторыі. Бесперагрузачныя зносіны значна палепшаць перавозку грузаў паміж абедзвюма краінамі.

Першыя дні работы фабрыкі „Дняпро“

Прыехаўшы ў Менск загадчык вытворчага аддзела беларускага запаркавага трасу тав. Машковіч паведаміў нашаму супрацоўніку:

— Па выніках першых дзён работы на пабудаванай запаркавай фабрыцы „Дняпро“ ў Рэчыцы можна з упэўненасцю сказаць, што яна будзе разгортваць сваю вытворчасць нармальным тэмпам. У работу ўключаны ўсе цэхі на выключэннем саломачнага. Для ашошняга яшчэ не атрымана абсталявання з-за гравіцы. Пакуль новая фабрыка „Дняпро“ карыстаецца саломкамі са старога фабрыкі. Зараз галоўнае ўвага звернута на параваліфікацыю рабочай сілы.

На фабрыцы, казі будзе скончана яе абсталяванне і пущаны ўсе цэхі, будзе ўведзена 7-гадзінныя рабочы дзень.

Ільготны пасажырскі тaryф

З 1-га красавіка на чыгунках уведзена ільготны пасажырскі тaryф з павышэннем платы на 50 проц. пры праездзе ў экскурсіі, павучовым камандыроўкі і экспедыцыі. На ільготных літарох дазваляецца праезд ва ўсіх напрамках чыгунак.

Запрашэнне на міжнародны псыха-тэхнічны зьезд

Праф. БДУ і загадчык псыха-тэхнічнай лябараторыі НКН С. М. Васілейскі атрымаў асабістае запрашэнне на V міжнародны зьезд псыхатэхніцы ў Утрэхце (Галандыя). Зьезд выбіраецца ў верасні бягучага году.

Культасветная праца кааперацыі

Белкаапсаюз прапанаваў усім саюзам звярнуць асабістую ўвагу на развіццё і ўмацаванне культуры асяветнай кааперацыйнай працы. Ужыты рад мер да ўважнення ў гэту працу вясковых інтэлігенцы—аграномаў, настаўнікаў і дактароў.

Белкаапсаюз летам 1923 г. склікаў спецыяльную нараду, прысвечаную вытвараю кааперацыйнай асветы.

Вылучэнне работніцы т. Пятроўскай

Прэзідыум ЦВК пастанавіў вылучыць на працу ў Народны Камісарыят Гандлю члена ЦВК БССР—работніцу фабрыкі „Дзвіна“ ў Віцебску—тав. ПЯТРОЎСКУЮ.

15.000 руб.—палітзьявольным Зах. Беларусі

Учора ЦК МОПР'у Беларусі перавёў 15.000 руб. на аказанне дапамогі палітзьявольным Заходняй Беларусі і Польшчы. Грошы сабраны сярод членаў МОПР'у. Найбольшую суму—10.000 руб.—даў Менск.

Пачалося заключэнне новых кантрактаў

На мясцоў ужо пачалося заключэнне новых дагавораў з насяджыцкамі ільну, ячменю і бульбы.

На Беларусі ўстаноўлена 948.000 руб. на кантрактаўнае пасеваў на лен-валіхно—540.000 руб., ільняное семл—110.000 р., бульбу—260.000 руб. і ячмень—48.000 руб.

З гэтай агульнай сумы 50 проц. ужо накіравана на месцы для выдачы задаткаў насяджыцкаму.

СВАЯ ЧАСОВАЯ Падпіска ГАРАНТУЕ
акуратную дастаўку **ГАЗЕТЫ.**
Падпісвайцеся на „ЗВЯЗДУ“ на красавік **ЗАГАДЗЯ!**

За дзень

— НАРАДА ГАСПАДАРЧЫХ ПРАЦАЎНІКОЎ. Учора пры ВСНГВ адкрылася нарада кіраўнікоў трасаў. На парадку дня пытанні аб капітальным будаўніцтве і звыжненні сабекошту прадукцыі.

— АД'ЕЗД ТАВ. А. І. ХАЦКЕВІЧА У МАСКВУ. Прэзідыум ЦВК дазваляе т. Хаткевічу А. І. выезд у Маскву на пасаджэнне прэзідыуму Савету Нацыянальнасця ЦВК Саюзу ССР.

— ЗА ГРУБЫЯ АДНОСІНЫ ДА БЕСПРАЦОЎНЫХ ЦПІ саюзу мэдсапрацы пастанавіла зьняць з працы прадстаўніка мэдсакцыі на біржы працы Лущчыка і накіраваць замест яго т. Фрэнкеля.

— ТЫСЯЧА РУБ. НА ПАБУДОВУ ЦПРА. Саюз дрэвапрацоўшчыкаў адпусціў 1.000 р. на пабудову саюзнага ціру пры клубе дрэвапрацоўшчыкаў.

— АГУЛЬНА-ГАРАДЗКАЯ КАНФЭРЭНЦЫЯ САЮЗУ ПРАЦАСЬВЕТ. Сёння, у доме Прадасветы, адкрываецца агульна-гарадзкая канферэнцыя саюзу Прадасветы. У нарадку дня—даклад Наркамасветы Беларусі і бягучыя справы.

— АТРЫМАННЕ ДАПАМОГІ ЧЛЕНАМІ САЮЗУ МЭДСАПРАЦЫ. ЦПІ саюзу мэдсапрацы зацьвердзіла новы парадак выдачы дапамогі на бесспрацоўні ад саюзу. З 1-га красавіка адлічаны будучы атрымліваць 9 р. замест ранейшых 8, а сямейныя 12 замест ранейшых 10 р. Беспрацоўныя-адлічаны будучы атрымліваць дапамогу на працягу 9 месяцаў, а беспрацоўныя-сямейныя—10 месяцаў.

— 273.000 Р. НА КВАТЭРНАЕ БУДАЎНІЦТВА. Прэзідыум Гарсавету ва апошнім пасаджэнні ўсталяваў суму крэдыту на жыллёва-будаўнічай кааперацыі т. Менску ў 273.565 р. Белжылсаюзу запрапанавана размеркаваць гэту суму паміж асобнымі будаўнічымі кааператывамі.

Здарэнні

— Недахват тавараў у магазынах ЦРК. Абследаваннем магазынаў Менскага ЦРК выяўлена недахват тавараў у 6-ці магазынах на агульную суму 6.680 руб. У сувязі з гэтым прылягаецца да адказнасці рад загадчыкаў магазынамі.

— Растрата. Пры прыёме справы ў касіра Белжылсаюзу Жыркова выкрыта растрата 1.600 р. Жыркоў аддаецца пад суд.

Радые-перадача 25-га, надзея

6.00—6.30—„Чырвоная Зьмена“ па радые.
6.30—7.10—„Беларуская вёска“ па радые.
7.10—7.40—Гутарка ад Жан-Адзела ЦК на тэму: „Калектывізацыя сельскага гаспадаркі і задачы сялян у гэтай працы“. Докладчыні Прышчэпаў.
7.40—8.10—„Радыелюбіцель“ па радые № 5 і консультацыя.
8.10—10.00—Канцэрт.

Справачнік біржы працы

„Зорка“

3 мінулага тыдня на старонках „Звязды“ пачала змяшчацца новая гульня „Зорка“. Сёньня гульні ў тым, што яна зьяўляецца сваясаблівым спортам розуму, дапамагае прымядзненню ў парадак іматлікіх разнабожх ведаў, якімі мы ўладаем, а таксама набыццю новага.

У мінулы раз наведаналася ўжо аб тым, што рэдакцыя будзе прэм'яваць тых калектывы і тых асоб, якія дадуць большы лік ачкоў.

Прозьвішчы прэм'яваных таварышоў будучы друкавацца ў канцы кожнага месца.

Прэмія наступная: 1-я прэмія (ня менш 72 ачкоў у кожнай з 4 сэрый)—дармовая падпіска на „Звязду“ да канца году і бібліятэка актывістага для гораду ці вёскі; 2-ая прэмія (ня менш 65 ачкоў)—„Звязда“ на

тры месяцы і бібліятэка актывістага для гораду ці вёскі; 3-я прэмія (ня менш 60 ачкоў)—„Звязда“ на тры месяцы; 4-я прэмія (ня менш 50 ачкоў)—„Звязда“ на адзін месяц і часопіс „Бальшавік“ на 1 месяц; 5-я прэмія (ня менш 45 ачкоў)—„Звязда“ на адзін месяц.

Апошні тэрмін прысылкі адказаў на кожную сэрыю—шосты дзень пасля змяшчэння пытаньняў у газэце.

Рэдакцыя папярэджвае, што лісты з адказамі для „Зорні“ павінны перасылацца з маркам, і не аплачаныя ня будучы прымацца.

Чакаем таксама водгукаў чытачоў аб гульні, паказаньняў на яе слабыя бакі і прапазыцыяў аб яе палепшаньні. Правілы гульні глядзі ў № 66 „Звязды“.

1-Я СЭРЫЯ

Адказы на запытаньні

1. А. Г. Чарвякоў.
2. У Сав. Бел. воя. Князь (47 кв. кілёметраў).
3. Ад слова „меза“ (гандаў).
4. Чатыры: БДТ 1, БДТ 2, БДВТ і БДЯТ.
5. Нямігу.
6. МББ чыг. і Заходня чыг.
7. Чатыры: БДУ, с.-г. Акадэмія, КамВНУ і Рэг. Інстатут.
8. У Чорна і Бальтыцкае.
9. У Гомельшчыне, каля вёскі Бярдыжы.
10. На 6: бел., рас., польск., яўр., літоўскай і латыскай.
11. 131.528.
12. Калёбніцкі-паякі, быдлы вайскоўцы, якіх пасаджае польскі ўрад на землях беларускага сялянства.
13. Мэтааралгічная станцыя.
14. У Бабруйска ў нелег. друкарні.
15. Капіль.
16. Францішак Скарына.
17. На Заходняй Дзвіне.
18. Торф і дрвы.
19. Можна, хоць слаба дасьпявае.
20. Хвароба галавы, ад якой валасы зьбіваюцца ў лаец.
21. „Звязда“.
22. У якасьці начальніка гар. міліцыі ў 1917 г.
23. У Аршаншчыне, каля пасёлку Выдрыца (бліж. станцыя Асінаўка).
24. Грамадзкая арганізацыя, мэта якой—дапамагчы ўраду земляўпарадкавань працоўных лядоў.
25. Прадзядзінацыя з бруклінскіх і артаўнянскіх студыяў.

26. Дасьледчы Інстатут сельскага і ляснога гаспадаркі.
27. Добраахвотная арганізацыя на садзеньнічаныя дарожкі і аўтамаб. будаўні.
28. З вапны, крэмызему, глінаваму і іш.
29. У чатыры разы.
30. 17.
31. У Віцебску.
32. Жыхар Палесся.
33. Сялянска-работніцкая арганізацыя Зах. Беларусі.
34. У Вільні.
35. У Вілен. губарн. фов.Валя.
36. 4.983.240 (паводле даных ЦСУ).
37. Пераменны.
38. „Лясная Віль“, „Такапа наша Беларусі“, „Его прыводзіць годзьство“, „Кастусь Каліноўскі“.
39. Палацкі.
40. Пэн.
41. Можна (Сьвіслач, Барэзіна, Дняпро).
42. Лерэ, дудэ і цымбалы.
43. 1—1-1919 г.
44. У Кёльне ад сухоты.
45. У 1906 годзе 23 (10) лістаў у Вільні.
46. У „Слове аб палку Ігаравым“.
47. Мікевіч Кастусь.
48. У 1864 г. 10—III на Лужскім пляцы.
49. У сьнежні 1918 г.
50. Ад імя ката Парыскай Камуніст. Галіфа.
51. У 1931 г. (паводле праекту акрытыкаў).

2-Я СЭРЫЯ

1. Хто зьявіўся пераможцам на апошняй міжнароднай рабочай спартакіадае.
2. Дзе і калі ўпершыню сьвятнавалі 1-га мая.
21. Чаму неба бланітнага колеру.
22. Якая найвышэйшая гара ў Беларусі і дзе яна знаходзіцца.
23. Хто зьяўляецца генэральным сакратаром Сялянскага Інтэрнацыяналу.

Запытаньні

21. Чаму неба бланітнага колеру.
22. Якая найвышэйшая гара ў Беларусі і дзе яна знаходзіцца.
23. Хто зьяўляецца генэральным сакратаром Сялянскага Інтэрнацыяналу.

С У Д

Асабліва сацыяльна небясьпечны злачынца

Пашкоўскаму Янку Цімафееву ўсяго 24 гады, але на сваіх злачынствах ён можа наспрачана з любым старым збойцам. Маючы маленчакую фізычную сілу, яму не патрэбна была зват зборні для ўтварэньня злачынства: любы будыжнік, або таўста кій у яго руках былі сьмяротнай зброяй для збойства.

У пачатку мая 1926 г. Пашкоўскі Янка быў затрымань Выхаўскай райміліцыяй за пакрыку грошай у Казіміра-Хоміцкай кааперацыйнай краме. Але ці-ж такога волата ў клетцы ўтрымаюць: ён выламаў крата ў каморы спраўдому і ўцёк.

Схваўшыся ў лесе мохадка ад в. Казіміра-Хомічы, ён равіцом 19 га мая, узброіўшыся каменем, напав на праходзімага селяніна Сіманюскага і патрабаваў у яго грошай. Селянін даў яму 3 рублі. Убачыўшы ў яго ў руках дуброву пару богаў, Пашкоўскі лясам выперадзіў яго, схавіў за каўнер і пачаў шукаць у лес. Сіманюскі вырваўся і ўцёк, пакінуўшы ў Пашкоўскага боты.

Увечары 19-га мая Пашкоўскі напав на Цірошку Марасоўскага, аглашчыў яго каменем і зацвінуў у лес. Там ён яго

дабіў, зьяўў адзежу і труп закапаў у мурашніку.

Будучы яшчэ раз затрыманым, Пашкоўскі зноў зламаў крата і другі раз уцёк з спраўдому.

7-га сакавіка г. г. Пашкоўскага судзіў Магілёўскі акрсуд. На судзе выявіўся ўвесь бандацкі характар Пашкоўскага. Сяляне яго баіліся, як агню. Ён усім пагражаў. Сулу было асена, што Пашкоўскага павярціць няма ніяка магчымасьці, што казі яго пакінуць жытым, дык абавязкова будучы новы ахвяры. Таму суд яго прыгаварыў па супольнасці артыкулаў 95 і 1 ч. 184 КЗ да вышэйшай меры сацыяльнае абароны.

З прычыны асабліва сацыяльнай небясьпечнасьці Пашкоўскага для грамадства суд пастанавіў увайсьці ў прэзідыум ЦВК з кадыніцтвам аб непрыстасаваньні да Пашкоўскага ашчэсты 10-годыдзі Кастрычніцкага рэвалюцыі.

Вырокіны суд прыгавор пачінуў у момант хадацінства Магілёўскага акрсуду перах ЦВК БССР падтрымаў.

22-га сакавіка прэзідыум ЦВК БССР, разгледзеўшы хадацінства Магілёўскага акрсуду, яго задаволюў.

Квіжны гандаль Белкаапсаюзу

Белкаапсаюз запрапанавань усеі спажывецкай сыстэме павалічыць распаўсюджваньне беларускіх кніг і палювіць кніга-гандальныя пункты новымі асартыментамі кніг. Праўдольнае прызнала неабходным арганізаваць на ўсіх райных крамах прыёмнікі і продаж гандл. Для адараўленьня і пашырэння кніга-гандлю ствараецца спецыяльны фонд у 125.000 руб. У сувязі з воўнай адуствасцю кааперацыйнай літаратуры на беларускай мове Белкаапсаюз звярнуўся з просьбай у Цэнтрасаюз аб выданьні кааперацыйнай літаратуры на беларускай мове.

Санітарнае аздаруленьне рабочай Ляхуці

Прэзідыум Менскага гарсавету выдзеляў камісію пад старшынствам акруговага інспэктара аховы здароўя т. Нісэнбаума для распрацоўкі раду мерапрыемстваў па санітарным аздаруленьні вуліцы Лекаерта. Будзе канчаткова зьнішчана выхад сточных вод на вуліцы Лекаерта. Камгасу запрапанавана ў двухтыднёвы тэрмін распрацаваць наставы і праект на правядзеньне гэтай работы.

СЕРТИФИКАТЫ
Государственных Трудовых
Сберегательных Касс
**выпущены
достоинством**
в **5 и 10** руб.
Ежедневно
повышаются в цене.

ДАЮТ 12% ГОДОВОГО ДОХОДА
Через шесть лет
удваиваются **10 р. и 20 р.**
в цене и стоят

Сохраняют полную тайну сбережения
Свободны от всех налогов.
Сертификаты продаются и покупаются
всеми сберегательными кассами.

ГЛАВНОЕ УПРАВЛЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ТРУДОВЫХ КАСС

Секреты чужаков
ВЫТЯЖКА
из **СЕМЕННЫХ ЖЕЛЕЗ**
приготовленная по способу
ПРОФЕССОРА Д. ВИСХМЕРА

ИМЕЕТСЯ В ПРОДАЖЕ
во всех
АПТЕКАХ И НАУЧНЫХ
САНИТАРИИ И ГИГИЕНЕ СССР

КАПСОЛЫ ИЗ СПЕЦИАЛЬНОГО СМЕСИ
ВЫСЫЛАЮТСЯ НЕ ПЛАТИ
ЗА ПРАКТИКУ ПРИ ПОЛУЧЕНИИ
ЗАКАЗА 257.
ПЕРЕСЫЛКА УПЛАЧИВАЕТСЯ
ЗА НАШ СЧЕТ

ВРАЧАМ
для
испытания
по требованию
опыляется
бесплатно

МОСКВА
ГЕРЦЕНА №5

ЗАКАЗ
ПИСЬМ РАЕНГУ
АДРЕСОВАТЬ: **«Гален-Москва»** Отд. 10

8. У якой дэяржавы цела чалавекі лічыцца ўдаснавадзена дэяржавы.
9. Чаму вайсковая стрэльба называецца „вінтоўнаю“.
10. Колькі ў нашай рэспубліцы напісьменныхх.
11. Паміж нім быў заключан Рэпальскі дагавор.
12. Што такое тракторыя.
13. Каго называюць апартуністы.
14. Дзе пра. ваў настаўнін Лабановіч.
15. Што такое пачыфізм.
16. Кагі быў зацверджан дэяржавы герб БССР.
17. Колькі вамяць трохлінейная вінтоўка.
18. Хто зьяўляецца народнымі ватамі БССР.
19. Кагі быў заснаваны БДУ.
20. Хто такія нарбанары.

КЛУБ ІМЯ КАРЛА МАРКА
НЯДЗЕЛЯ. Вялікая зала. Кіно „Аня“.
Пачатак а 8 і 10 г.
Склікаецца 2 група дружыны па-радку.
Заняткі гурткаў: вэеннага, спартыўнага, шахматна-шахачнага, ІЗО.
ПАНЯДЗЕЛАК. Кіно „На рэльсах“
Склікаецца 3-я група дружыны па-радку.

7. Кагі быў створаны Кіраўскі фронт.
8. У якой дэяржавы цела чалавекі лічыцца ўдаснавадзена дэяржавы.
9. Чаму вайсковая стрэльба называецца „вінтоўнаю“.
10. Колькі ў нашай рэспубліцы напісьменныхх.
11. Паміж нім быў заключан Рэпальскі дагавор.
12. Што такое тракторыя.
13. Каго называюць апартуністы.
14. Дзе пра. ваў настаўнін Лабановіч.
15. Што такое пачыфізм.
16. Кагі быў зацверджан дэяржавы герб БССР.
17. Колькі вамяць трохлінейная вінтоўка.
18. Хто зьяўляецца народнымі ватамі БССР.
19. Кагі быў заснаваны БДУ.
20. Хто такія нарбанары.

31. Якое самае ўсходняе месцаходжаньне нафты ў СССР.
32. Дзе знаходзіцца адзіны шэстацітэхнікум у БССР.
33. На якой вышыні самалёт амаля ня віды для вонка.
34. Назавецце сталіцу Турцыі.
35. Што аддзяляе Паўночную Амерыку ад Паўднёвай.
36. Якая тэмпература міжплянэтных прастораў.
37. Што такое эўгеніка.
38. Хто такая кэца Нольдэ.
39. Кагі быў выпушчан Карлаў Маркс і Імануэльтычны Маніфэст.
40. Што такое тэрмінвока.
41. Як называлася першая легальная беларуская газета і колькі вышае яе нумараў.
42. Дзе і якая навучальная ўстанова носіць імя расстрэльных 13 чырвоных партыз наў.
43. Хто першы ў Расіі зрабіў спрэбу паляцць у пазвотры.
44. Якая самая вялікая глыбіня пэдраў зямлі, алегнуты чалавекам.
45. Што адбываецца з зваротам ірыві пры ўзмоцненай разумовай працы.
46. Ці можа ляцць самалёт у беспаветраным прасторы.
47. Дзе дунувалася газета Французік на мунараў пасля разгрому Парыскай Камуны.
48. Дзе пахацаны Карл Маркс.
49. Што такое Ку-Клукс-Клан.
50. Якая фільма называецца мультапнікамінай.
51. Кагі ў Маскве збудзены, колькі часу ва Уладывастону.

ЗАОЧНЫЕ
ПРОМЫШЛЕННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ КУРСЫ
„ПОЛИГЛОТ“
(Основ. в 1917 г.)
состоящие в ведении С.-К. КрайОНО.
ПРЕДМЕТЫ ПРЕПОДАВАНИЯ:
бухгалтерия, коммерческ. вычисл., т. рт. корреспонденция, делопроизводство, испривление
исчерия, техн.-худож. черчение, машиностроение в ове черчении, рисование, стенография
и конструирование (тефр. типфр.).
Занятия посредством корреспонденции по почте специально составленными листками, вполне
СВЯЗНЫМИ СЛУЖБЕ ПРЕПОДАВАНИЕ. По окончании курса учащиеся получают удостоверение
испытанию в специальны. квалифи. комиссии в олучают соответствующее
СВИДЕТЕЛЬСТВО.
На 1-е ноября 1927 г. на курсах состоит свыше 15.000 учащихся.
Плата комесично от 1 до 3 рублей.
Пресуйте селлатно в роветны, программы и условия.
Адрес: Русты на Дону „ПОЛИГЛОТ“.

ТЕАТР. КИНО

ДЭЯРЖАЎНЫ
Тэатр
БССР

Серзда, 23, пятніца, 30, субота 31 сакавіка і
нядзеля, **„ГІРШ ЛЕКЕРТ“**
1 красавіка
На сердак, 28-га і суботу 31 сакав. усе білеты прададзены.
На пятніцу, 30-і і нядзелью 1-IV, білеты ў масе тэатру.
Пачатак спектакляў а 8 з пал. гадз. увеч.

Гранд-мастацкі фільм вытворчасці БЕЛДЭЯРЖКІНО
„ЕГО ПРЕВОСХОДИТЕЛЬСТВО“
(Прывісвеч. памяці ГІРША ЛЕКЕРТА).
Звыш праграмы - Хроніка Белдэяржкіно, № 36.

8 прычыны нябывалага поспеху вядзючаваных вышчэ | ДРУГІ
на 1 тыдзень аубавотны фільм | ТЫДЗЕНЬ

„ЖИЗНЬ за ЖИЗНЬ“
у 2-х сэрках, 10 частак. Абедзве сэркі ў 1 сэрне.
Толькі 2 сэрны: пачатак 1-га сэрнеу а 7 гадз., 2-га - а 10 г.

Ад аўторка, 20-га сакавіка | Ад 27 сакавіка
„ЗЛОЙ ДУХ“ Бытавая | **„ЗНАТЫЙ ИНОСТРАНЕЦ“**
траг. у 6 ч. | 2 сэркі ў адзін сэрне
Пачатак сэрнеу а 7 гадз. - Каса - ад 5 з пал. гадз. веч.

2-ая заключная сэрня
„НИБЕЛУНГИ“ (ПОМСТА
КРЫМГІЛЬДЫ)
у 10-ці часьцях.

Менскім акруговым т-зам „Прыхільві і Дзяцей“
— АДКРЫТА —
па Савецкай вул., № 69 (ран. студэцкая сталоўка)
ЭЛЕКТРЫЧНАЕ ЛЁТО.
ШТОДЗЁННА гульня пачынаецца а 6 гадз. увечары.
Уваход бясплатны. ♦ Кошт карты - 20 к.
Увесь прыбытак паступае на ўзмацненне сроднаў барацьбы з дзіцячай бяспрытульнасцю.
ПРАУЛЕНЬНЕ Т. П. Д.

ПЕРЕДВИЖНОЙ
МУЗЕЙ

Пом. ЦИРКА
Интернациональная улица
ежедневно
с 10 ч. утра до 11 ч. веч.
ОТКРЫТ
передвижной научно-популярный
МУЗЕЙ
ВХОД
в отдеа по анатомии - 20 коп.; в отдеа по истории, мифологии, этнографии и испанской инициации - 20 коп.
Экскурсия явочнаа путем на доушлется.
Экскурсиям скидка от 40 до 70%

ПАДПІСВАЙЦЕСЯ НА ГАЗЭТУ „ЗЬВЯЗДА“ ОРГАН НА **КРАСАВІК** І ДА КАНЦА ГОДУ ЦК КП(б)Б

На 9 мес. (да канца году) - 7 руб. 50 кап., на 6 мес. - 5 руб., на 3 мес. - 2 руб. 60 к., на 1 мес. - 90 к.)

ПАДПІСНАЯ ПЛАТА для падпісчыкаў „ЗЬВЯЗДЫ“ - цана на часопісь „БАЛШАВІК БЕЛАРУСІ“ 15 кап. у месяц (замест 25 к.)

КОЖНАЯ БІБЛІЯТЭЧКА у АСБНЫМ проданы каштуе звыш 3-х руб., падпісчыку-ж „ЗЬВЯЗДЫ“ будзе выслана за 1 р. 50 к. Далускаецца расэрочка: пры падпісцы - 50 к., 1-га мая - 50 к., і 1-га чэрвня - 50 к.

БІБЛІЯТЭЧКІ АКТЫВІСТАГА (для гараду і для вёскі) ЯКІЯ СКЛАДАЮЦА кожная з 10 кніжак (У яго звыш 1400 старонак)

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦА: у МЕНСКУ: галоў аі канторай газ. „ЗЬВЯЗДА“ - Савецкая, № 63, 3-ці паверх, тэл. 7-81, штодзённая ад 9 з гадз., упоунаважанымі галоўнай канторы і разносчыкамі газэты.

СЕМЕНА сгородн, цвоточн, дугсэые
Высок. качества предл.
Семенная торговля
А. Я. БЕЛЯЕВСКОГО
Ленингр. ул. 3 Июля, д. № 18
Пріс-курврт выс. бесплатно

ПРАДАЮЦА старыя газэты,
ГЗЭТНЫ ЗРЫЎ.
Зварочаецца у кантору газэты „Зьвязда“ а 9-3 гадз.

Дэяржаўнае Выдавецтва Беларусі

ПРАДАЮЦА поўныя камплекты часопіскай „ПОЛЫМЯ“ і „МАЛАДНІК“ за 1923, 1924, 1925 і 1926 гады.
Пры закупцы камплекта за пэлы год даецца сідка у 75 проц.
Пры закупцы пэлага кааі окта часопіскай „ПОЛЫМЯ“ за 1927 г. - сідка у 50 проц.
Заказ вакроўвае: Менск, Кніжная База Белдэяржвыдавочтва, Плян Волі, 5, і на сав. агульнаа аддзяленьні ДВБ.